

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VA SPORT ISHLARI
VAZIRLIGI**

O‘ZBEKISTON DAVLAT SAN’AT VA MADANIYAT INSTITUTI

XOR ADABYOTI

fanidan

O'QUV-USLUBIY MAJMUA

Bilim soxasi: 100 000 – Gumanitar

Ta'lim sohasi: 150 000 – San'at

Ta'lim yo'nalishi: 5810500 – Xalq ijodiyoti(“Vokal jamoalari tashkilotchisi”)

”TOSHKENT – 2015

O‘QUV -USLUBIY MAJMUA

Ushbu o‘quv-uslubiy majmua “Vokal (xor) jamoalari bilan ishlash uslubiyoti” fani bo‘yicha yaratilgan bo‘lib, unda mazkur fanning namunaviy va ishchi dasturlari, ma’ruzali, amaliy mashg‘ulotlarning mavzulari, fan bo‘yicha glossariy, baholash mezonlari, ta’lim texnologiyalari, o‘quv materiallari, qo‘llanma va darsliklar ro‘yxati hamda majmuaga taalluqli barcha materiallarning elektron shakllari jamlangan.

Mazkur o‘quv-uslubiy majmua Xalq ijodiyoti (turlar bo‘yicha) bakalavriat ta’lim yo‘nalishi talabalari uchun mo‘ljallangan.

Tuzuvchilar: Vasilchenko O.A.- ped.f.n., dotsent

Malikova S.S ped.f.n., dotsent

Taqrizchilar: Q.T.Mirzayev - “Vokal” kafedrası professori

MUNDARIJA

1. O‘quv dasturi
2. Ishchi dasturi
3. Ta’lim texnologiyasi
4. Glossariy
5. Referat mavzulari
6. Adabiyotlar ro‘yxati
7. O‘quv materiallari
8. Kurs ishlari mavzulari
9. Baholash mezonlari

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM
VAZIRLIGI**

Ro‘yxatga olindi:

Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining

№ BD-5151600-5-04

201__ yil “__” – sonli buyrug‘i

201__ yil _____

bilan tasdiqlangan

XOR ADABIYOTI

FANINING

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:

100 000 - Gumanitar soha

Ta’lim sohasi:

150 000 - San’at

Ta’lim yo‘nalishi:

5151600 -Xalq ijodiyoti (Vokal jamoalariga rahbarlik)

Toshkent – 201__

Fanning o‘quv dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengashning 201__ yil “__” dagi “__” –sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

Fanning o‘quv dasturi O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Malikova S.S. – O‘zDSMI, «Vokal» kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Vasilchenko O. A. – O‘zDSMI, «Vokal» kafedrası dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

Mirzayev Q.T. – O‘zDSMI, «Vokal» kafedrası professori.

Bahritdinova N.A. – O`z DK professori.

Fanning o‘quv dasturi O‘zbekiston davlat sanat va madaniyat insituti ilmiy kengashida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan (201__ yil “__” _____dagi “__” – sonli bayonnoma).

KIRISH

Hozirgi bosqichdagi musiqa san'ati davrimizning barcha talab va vazifalariga javob bera olishi zarur. Musiqa madaniyatining asosiy vazifalaridan biri talabalarda buyuk ajdodlarimiz merosiga qiziqish uyg'otish, milliy qadriyatlarimizga muhabbat, g'urur hissiyotlarini tadbiyalash va anglashdir. Mustaqil Respublikamiz prezidenti I.A.Karimov ta'kidlaganlaridek, «Iqtisodiy va siyosiy sohalardagi barcha islohotlarimizning pirovard maqsadi yurtimizda yashayotgan barcha fuqarolar uchun munosib hayot sharoitlarini tashkil qilib berishdan iboratdir. Aynan shuning uchun ham ma'naviy jihatdan mukammal rivojlangan insonni tarbiyalash, ta'lim olish g'oyasini ro'yobga chikaradigan yangi avlodni voyaga yetkazish davlatimizning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib qoladi».¹

Vokal- xor ijodiyoti yoshlarni ma'naviy tarbiyalashda muhim va ommaviy omillardan biri hisoblanadi. «Xor adabiyoti» fani zamonaviy talablarga javob bera oladigan professional mutaxassislarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Xor adabiyoti fani o'z sohasining kuchli mutahassisini tayyorlash, yosh kadrlarni hozirgi zamon talablariga to'liq javob beradigan darajada yetkazishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi.

Fan maqsad va vazifalari :

Xor adabiyoti fanining maqsadiga - talabalarga jahon xor adabiyotining eng yaxshi namunalariga mos keladigan bilim berish, boyitish, dunyokarashlarini kengaytirish, va olgan bilim va ko'nikmalarini amalda qo'llash kabilar kiradi.

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

Xor adabiyoti o'kuv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr Xor adabiyotini keng boy merosining mazmunan, g'oyaviy va badiiy jihatdan zamonaviy asar namunalari xaqida talabalarni **tasavvurga ega bo'lishlari;**

Talabalar fan mazmunini o'zlashtirish jarayonida quyidagilarni **bilishi va ulardan foydalana olishi;**

- Yevropa xalqlari qo'shiq-xor ijodini; . G'arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlarni;. Kompozitor I.Gaydn, V.A.Motsart va L.van Betxoven va boshqalarning xor ijodini, Jo'rsiz akapella xor asarlarini, Rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiy xor ijodiyotini;

- turli tarkib uchun xor partituralarini taxlil qila olishva ulardagi ovozlarni kuylay olishi;

- xalq qo'shiqlari va O'zbek kopmozitorlari xor asarlarini taxlil qila olishi va kuylay olishi;

- xor adabiyotining asosiy davrlari, kopozitorlarning xor-vokal ijodidan janr va xor yozuvlarini firklay olish;

- xor uchun jo'rsiz asarlarni; yirik shakldagi kantata, oratoriya janrlarini; o'zbek kompozitorlari ijodida musiqiy drama va komediya janri tutgan o'rnini; o'zbek operasi xakidagi ma'lumotlarni; 16-19 asrlarda G'arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodiqa tavsif berish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va

Ushbu fan xor sinfi, uslubiyot, dirijyorlik, dirijyorlik amaliyoti, partitura o'qish, vokal, jamoa ijrosiga maslashtirish, vokal ansambli fanlari bilan uzviy bog'liqdir. Talabalarda xor janrining musiqa san'tida tutgan muxim o'rnini tarixiy rivojlanish yo'lini ko'rsatib beradi.

Fanning o'qitishda zamonaviy axborot pedagogik texnologiyalar

Xor adabiyoti fanining o'rganish jarayonida o'qitishning quyidagi yangi texnologiyalaridan foydalanish samaralidir: kompyuterda nota terishga mo'ljallangan dasturlaridan foydalanilish, chet el va o'zbek kompozitorlari hamda bastakorlarini yangi asarlarni tinglash, asarlarni tahlil etish.

ASOSIY QISM

O'zbekiston xor san'ati va adabiyti rivojlanishi borasida tarixiy ma'lumotlar

O'zbek xalq qo'shiqlari O'zbekiston kompozitorlari ijodining o'zagi. Xalq ijodiyotini professional san'atining rivojidagi o'rni. Hamza Xakimzoda Niyoziyning ijodi. «Devoni Nixon» to'plami. Birinchi havaskor honandalar to'garaklari va xor uchun qayta ishlangan xalq qo'shiqlari.

O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor-qushichilik ijodi. Xor uchun jo'rsiz asarlar.

O'zbek xor kapella jamoasining ijodiy faoliyati. O'zbek kompozitori M.Burxanovning xalq qo'shiqlarini qayta ishlab yaratgan asarlari va a'capella janriga qo'shgan hissasi. S.Babayev, Ik.Akbarov va B.Umidjanovning a'kapella janrida yaratgan asarlari. B.Umidjanovning XI-XX asrlar o'zbek shoirlari asarlarining matni asosidagi "Besh miniatyura" a'kapella asarlari. N.Sharafiyevaning a'kapela janriga qo'shgan ijodiy hissasi.

Yirik shakldagi asarlar.Kantata, oratoriya janri o‘zbek kompozitorlari ijodida

O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri..Yudakov ijodiy faoliyatida syuita, kantatalar, poema-kantata. S.Yudakovning ijodiy faoliyatining xarakterli hususiyatlari. O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri. Kantata – oratoriya janrida kompozitorlar M.Ashrafiy, S.Boboyev, Ik.Akbarov, M.Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

Musiqiy drama va komediya janrlarining o‘zbek xor san’atida to‘tgan o‘rni.

Musiqiy drama va komediya janrlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari.Muxiddin Qori –Yoqubov - musiqiy drama va komediya janri Birinchi musiqiy drama asarlari: “Farhod va Shirin” “Gulsara”. O‘zbek kompozitorlarining musiqiy drama va komediya janrida yaratgan asarlari. (1950–1980, 1990–2000 yillar - qisqa tahlil)

O‘zbek operasi.

Opera - xor ijodiyoti. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasidagi “xor sahnalari” va ularni o‘rni. S.Yudakovning birinchi o‘zbek opera janrida yaratgan «Maysaraning ishi» komik operasi. Xor sahnalari va operada ularni tutgan o‘rni. S.Jalilning «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matnsiz xor kuylashning vazifalari. M.Burxonovning «Alisher Navoyi» operasi, operada aralash, ayollar va erkaklar xori. M.Bafojevning «Umar Xayyom» operasi. Operada xor sahnalarining o‘rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va Yevropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi.

G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A. Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari. Romantik maktabining namoyondalari F.SHubert, R.SHuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar.

G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A. Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

Kompozitorlar I.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning xor ijodiyoti

I.Gaydn yirik shakldagi yaratgan asarlari. V.A.Motsartning «Rekviyem» va uning har bir xor qismi tahlili. L.V.Betxoven yirik shakldagi xor polifonik asarlari «Bolshaya messa», «Torjestvennaya messa».

G‘arbiy Yevropa kompozitorlarining opera – xor ijodi.

V.A.Motsart «Svadba Figaro» operasi «Idomeney» operasida xor sahna tahlili va ularning o‘rni. Dj. Verdi yaratgan 26 ta opera tahlili.

Jo‘rsiz akapella xor asarlari.

A‘kapella janrining tarixiy jarayoni. Kompozitorlar ijodida a‘kapella janrining o‘rni. A.A.Alyabev, A.S.Dargomijskiy, P.I.CHaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy–Korsakov, A.D.Kastalskiylarning ijodida a‘kapella janri.

Rus kompozitorlari P.I.CHaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti.

M.Musorskiy «Boris Godunov», «Xovanshina» operalarida xor sahnalarning tahlili va ahamiyati. P.I.CHaykovskiy 10–ta yozgan operalaridan: «Oprichnik», «Evgeniy Onegin», «Pikovaya dama», «Mazepa» operalarida xorning o‘rni va ijroviy ahamiyati. «Mayskaya noch», «Snegurochka», «Noch pered Rojdestvom», «Sadko», «Sarskaya nevesta» yaratgan operada xor sahnalarning o‘rni va ahamiyati. Opera xor asarlarining tahlili.

Rus kompozitorlar P.I.Chaykovskiy va S.V.Raxmaninovning xor ijodiyoti. P.I.Chaykovskiy – kantatalari va xor asarlari.

P.I.Chaykovskiyning “Moskva kantatasi”. S.V.Raxmaninov xor uchun yaratgan asarlari. Ushbu asarlarning professional xor jamoalar dasturlaridan o‘rin olishi.

Rus kompozitori D. Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi». V. Salmanov va mashhur rus kompozitori G. Sviridov xor ijodiyotlari.

V.Salmanovning «No b‘yotsya serdtse», «Lebedushka» va boshqa xor asarlari va tahlili. Mashhur rus kompozitori G.Sviridov jo‘rsiz xor janrlarida yaratgan asarlari.

Amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

O‘zbekiston kompozitorlarning jo‘rsiz xor asarlarini, yirik shakldagi xor asarlari, musikal drama va operalardan xor nomerlarini, YEvropa va rus kompozitorlarining xor miniatyuralari, a kapella xorlari, yirik xor janrlari

namunalari, operalaridan xor nomerlarini tanishish va o'rganishda musiqiy - xor taxlili usulidan, xrestomatiya va klavirlardan foydalanish.

Mustaqil ish shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlari seminar, amaliy va referat ishi shakllarida o'tkaziladi va quyidagi maqsadlarga xizmat qilishini lozim. "Xor adabiyoti" fani bo'yicha o'zlashtirilayotgan musiqiy asarlar misolida amaliy topshiriqlar berib boriladi. Mustaqil ish mazmuni:

- Xor adabiyoti tarixi va mashhur dirijor – xormeyster ijodiy faoliyati to'g'risida ma'lumotlarni to'ldirib va boyitib birish.- Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.
- Respublika miqyosida o'tkazilayotgan «O'zbekiston – Vatanim manim» ko'rik tanlovlar, qo'shiq bayramlar va festivallari.
- M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.
- S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriya.
- 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
- M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.
- T.Sodikov, R.Glierlarning "Layli va Majnun" va "Gulsara" operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).
- M.Ashrafiy "Dilorom" va S.Yudakovning "Maysaraning ishi" operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
- S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
- I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti ("Rekviyem" asarining qisqa tahlil).
- L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
- P.I.CHaykovskiy «Evgeniy Onegin» va M.P.Musorskiy "Boris Godunov" operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).
- N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti "Sadko", "Snegurochka" operalaridan xor sahnalarining o'rni.
- D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.
- V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni» va "Pushkinskiy venok" asarlarining qisqa tahlili.

Amaliy mashg'ulotlarning taxminiy ro'yxati

Xor adabiyoti fani o'quv rejaga binoan ma'ruzalardan iborat.

Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar

Fan bo'yicha laboratoriya ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan

Kurs ishini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar

Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejasida rejalashtirilmagan

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlari seminar, amaliy va referat ishi shakllarida o'tkaziladi va quyidagi maqsadlarga xizmat qilishini lozim. "Xor adabiyoti" fani bo'yicha o'zlashtirilayotgan musiqiy asarlar misolida amaliy topshiriqlar berib boriladi.

Mustaqil ish mazmuni:

- Xor adabiyoti tarixi va mashhur dirijor – xormeyster ijodiy faoliyati to'g'risida ma'lumotlarni to'ldirib va boyitib birish.
- Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.
- Respublika miqyosida o'tkazilayotgan «O'zbekiston – Vatanim manim» ko'rik tanlovlar, qo'shiq bayramlar va festivallari.
- M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.
- S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriya.
- 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
- M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.
- T.Sodikov, R.Glierlarning "Layli va Majnun" va "Gulsara" operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).
- M.Ashrafiy "Dilorom" va S.YUdakovning " Maysaraning ishi" operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
- S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
- I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti ("Rekviyem" asarining qisqa tahlil).
- L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
- P.I.Chaykovskiy «Evgeniy Onegin" va M.P.Musorskiy "Boris Godunov" operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).
- N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti "Sadko", "Snegurochka" operalaridan xor sahnalarining o'rni.
- D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.
- V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni" va "Pushkinskiy venok" asarlarining qisqa tahlili.

Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Xor adabiyoti fanini o'qitishda multemedia jihozlaridan foydalanib, mavzular bo'yicha ishlab chiqilgan ROWER POINT formatdagi jadvallardan, kompyuter, audio va video jihozlaridan, dioproyektor va kadaskoplardan foydalaniladi. Shuningdek, ma'ruza va amaliy hamda yakka mashg'ulotlar davomida ta'lim menejmenti funksiyalari. maqsad va vazifalarini tavsiflovchi tarqatma materialar,

slaydlar hamda ko'rgazmali qurollardan foydalaniladi. Bundan tashqari quyidagilar ham qo'llaniladi.

- didaktik materiallar tayyorlash;
- tarmoqlar metodi;
- audio va video jihozlari;
- musiqiy-badiiy taxlil metodi
- internet tarmog'i saytlari.
- taqqoslash-qiyoslash metodi

Tavsiya etilgan adabiyotlar ro'yxati

O'zbekiston Respublikasi qonunlari

1. O'zbekiston Respublikasining "Madaniy meros obyektlarini saqlash va ulardan foydalanish to'g'risida"gi Qonuni (2001 y.)
2. O'zbekiston Respublikasining "Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to'g'risida"gi Qonuniga o'zgartishlar kiritish haqida»gi 2009 yil 9 oktabrdagi O'RQ-228-son Qonuni

2.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va qarorlari

- 3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 14 iyun «Bozor islohotlarini chuqurlashtirish va iqtisodiyotni yanada erkinlashtirish sohasidagi ustuvor yo'nalishlar amalga oshirilishini jadallashtirish chora-tadbirlar to'hrisida»gi Farmoni. «Xalq so'zi» gazetasi, 2005 yil 15 iyun, 114 (3659).

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari

4. "2010-2020 yillarda nomoddiy madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish, asrash, targ'ib qilish va ulardan foydalanish Davlat dasturini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori (2010 yil №222)
5. "Nomoddiy madaniy meros muhofazasiga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" gi qarori (2011 yil №47)

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

6. I.A.Karimov. Bizning bosh maqsadimiz - jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya va isloh qilishdir. - «O'zbekiston», 2004.-32 b.
7. I.A.Karimov. Imperiya davrida bizni ikkinchi darajali odamlar, deb hisoblashar edi. -T., «O'zbekiston», 2005.-64 b.
8. I.A.Karimov. "Yuksak ma'naviyat-engilmas kuch" T. Ma'naviyat 2008-1760 b.

9. I.A.Karimov. “Eng asosiy mezon-xayot haqiqatni aks ettirish I.A.Karimov Toshkent O‘zbekiston 2009-24 b.

10. I.A.Karimov. “Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi O‘zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo‘llari va choralari” T. O‘zbekiston 2009-56 b.

5. O‘zbekiston Respublikasi vazirliklari meyoriy -huquqiy xujjatlari

11. Nomoddiy madaniy meros obyektlarining ro‘yxatini yuritish to‘g‘risidagi nizom

12. Nomoddiy madaniy meros obyektlarini tarixiy-madaniy ekspertizadan o‘tkazish tartibi to‘g‘risidagi nizom

Darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar

1. Ye.A. Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, T.,1975 y.

2. Sh.R. Ro‘ziyev. «Xorshunoslik» G‘.G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, Toshkent 1987 y.

3. N. Sharafiyeva «Xorshunoslik» .G‘.G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti, Toshkent, 1987 y. .

4. L.X. Djumayeva «O‘zbek xor musiqasi tarixidan» Toshkent 2002 y.

5.A.X.Jabbarov «O‘zbekiston bastakori va musiqashunoslari» Toshkent 2004 y.

6.N.Sharafiyeva «Xor sinfi» Musiqqa 2005 y.

7.K.T. Mirzayev “Xor jamoalari bilan ishlash uslubiyoti” Toshkent 2008 y.

8. K.T. Mirzayev “ Bolalar xori bilan ishlash uslubiyoti” Toshkent 2010-2011 y.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. B. Pekker «O‘zbek operasi» Moskva 1963 y.

2.L.X. Jumayeva, N.A. Baxritdinova «O‘zbek xor adabiyoti» «San‘at va adabiyot» nashri. Toshkent 1987 y.

Internet saytlari

1. www.artist.uz

2. www.ziyonet.uz

3. www.edu.uz

4. www.jazz.ru

5. www.artmuzik.ru

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT SAN’AT VA MADANIYAT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:

“TASDIQLAYMAN”

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor

№ _____

201_ y. « __ » _____

“ __ ” _____ 201_ yil

“Xor adabiyoti”.

fanidan ishchi o‘quv dasturi

Bilim sohasi: 100 000 – Gumanitar coha

Ta’lim sohasi: 150 000 – San’at

Ta’lim yo‘nalishi: 151600 Xalq ijodiyoti (vokal jamoalariga rahbarlik)

Toshkent – 2015

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv, ishchi o'quv reja va o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

Vasilchenko O. A. - O'zDSMI, «Vokal» kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi

Malikova S.S. - O'zDSMI, «Vokal» kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Taqrizchilar:

Q. T. Mirzayev - O'zDSMI, "Vokal" kafedrasi professori.

Sh. Yo. Yormatov –O'zbekiston davlat Konservatoriyasi professori.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Vokal" kafedrasining 201_ yil "___" avgustdandagi "___" - son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: _____ Pirmatov SH.T.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Xalq ijodiyoti" fakultet kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2015 yil ___ avgustdagi ___-sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi: _____ Jumayev S.S.

Kelishildi: O'quv bo'limi boshlig'i _____ O'rozov A.N.

KIRISH

Hozirgi bosqichdagi musiqa san'ati davrimizning barcha talab va vazifalariga javob bera olishi zarur. Musiqa madaniyatining asosiy vazifalaridan biri talabalarda buyuk ajdodlarimiz merosiga qiziqish uyg'otish, milliy qadriyatlarimizga muhabbat, g'urur hissiyotlarini tadbialash va anglashdir. Mustaqil Respublikamiz prezidenti I.A.Karimov ta'kidlaganlaridek, «Iqtisodiy va siyosiy sohalaridagi barcha islohotlarimizning pirovard maqsadi yurtimizda yashayotgan barcha fuqarolar uchun munosib hayot sharoitlarini tashkil qilib berishdan iboratdir. Aynan shuning uchun ham ma'naviy jihatdan mukammal rivojlangan insonni tarbiyalash, ta'lim olish g'oyasini ro'yobga chikaradigan yangi avlodni voyaga yetkazish davlatimizning eng muhim vazifalaridan biri bo'lib qoladi” .

Vokal- xor ijodiyoti yoshlarni ma'naviy tarbiyalashda muhim va ommaviy omillardan biri hisoblanadi.“Xor adabiyoti” fani zamonaviy talablarga javob bera oladigan professional mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xor adabiyoti fani o'z sohasining kuchli mutahassisini tayyorlash, yosh kadrlarni hozirgi zamon talablariga to'liq javob beradigan darajada yetkazishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi.

Fan maqsad va vazifalari :

Xor adabiyoti fanining maqsadiga - talabalarga jahon xor adabiyotining eng yaxshi namunalariga mos keladigan bilim berish, boyitish, dunyokarashlarini kengaytirish, va olgan bilim va ko'nikmalarini amalda qo'llash kabilar kiradi.

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

Xor adabiyoti o'kuv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr Xor adabiyotini keng boy merosining mazmunan, g'oyaviy va badiiy jihatdan zamonaviy asar namunalari xakida talabalarni **tasavvurga ega bo'lishlari;**

Talabalar fan mazmunini o'zlashtirish jarayonida quyidagilarni **bilishi va ulardan foydalana olishi;**

- Yevropa xalqlari qo'shiq-xor ijodini; . G'arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlarni;. Kompozitor I.Gaydn, V.A.Motsart va L.van Betxoven va boshqalarning xor ijodini, Jo'rsiz akapella xor asarlarini, Rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiy xor ijodiyotini;

- turli tarkib uchun xor partituralarini taxlil qila olishva ulardagi ovozlarni kuylay olishi;

- xalq qo'shiqlari va O'zbek kopmozitorlari xor asarlarini taxlil qila olishi va kuylay olishi;

- xor adabiyotining asosiy davrlari, kopozitorlarning xor-vokal ijodidan janr va xor yozuvlarini firklay olish;

- xor uchun jo'rsiz asarlarni; yirik shakldagi kantata, oratoriya janrlarini; o'zbek kompozitorlari ijodida musiqiy drama va komediya janri tutgan o'rnini; o'zbek operasi xakidagi ma'lumotlarni; 16-19 asrlarda G'arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodiqa tavsif berish **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.**

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va

Ushbu fan xor sinfi, uslubiyot, dirijyorlik, dirijyorlik amaliyoti, partitura o'qish, vokal, jamoa ijrosiga maslashtirish, vokal ansambli fanlari bilan uzviy bog'liqdir. Talabalarda xor janrining musika san'tida tutgan muxim o'rnini tarixiy rivojlanish yo'lini ko'rsatib beradi.

Fanning o'qitishda zamonaviy axborot pedagogik texnologiyalar

Xor adabiyoti fanining o'rganish jarayonida o'qitishning quyidagi yangi texnologiyalaridan foydalanish samaralidir: kompyuterda nota terishga mo'ljallangan dasturlaridan foydalanilish, chet el va o'zbek kompozitorlari hamda bastakorlarini yangi asarlarni tinglash, asarlarni tahlil etish.

ASOSIY QISM

O'zbekiston xor san'ati va adabiyti rivojlanishi borasida tarixiy ma'lumotlar

O'zbek xalq qo'shiqlari O'zbekiston kompozitorlari ijodining o'zagi. Xalq ijodiyotini professional san'atining rivojidagi o'zni. Hamza Xakimzoda Niyoziyning ijodi. «Devoni Nixon» to'plami. Birinchi havaskor honandalar to'garaklari va xor uchun qayta ishlangan xalq qo'shiqlari.

O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor-qushichilik ijodi. Xor uchun jo'rsiz asarlar.

O'zbek xor kapella jamoasining ijodiy faoliyati. O'zbek kompozitori M.Burxanovning xalq qo'shiqlarini qayta ishlab yaratgan asarlari va a'capella janriga qo'shgan hissasi. S.Babayev, Ik.Akbarov va B.Umidjanovning a'kapella janrida yaratgan asarlari. B.Umidjanovning XI-XX asrlar o'zbek shoirlari

asarlarning matni asosidagi “Besh miniatyura” a’kapella asarlari. N.Sharafiyevaning a’kapela janriga qo’shgan ijodiy hissasi.

Yirik shakldagi asarlar.Kantata, oratoriya janri o‘zbek kompozitorlari ijodida

O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri..Yudakov ijodiy faoliyatida syuita, kantatalar, poema-kantata. S.Yudakovning ijodiy faoliyatining xarakterli xususiyatlari. O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri. Kantata – oratoriya janrida kompozitorlar M.Ashrafiy, S.Boboyev, Ik.Akbarov, M.Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

Musiqiy drama va komediya janrining o‘zbek xor san’atida to‘tgan o‘rni.

Musiqiy drama va komediya janrlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari.Muxiddin Qori –Yoqubov - musiqiy drama va komediya janri Birinchi musiqiy drama asarlari: “Farhod va Shirin” “Gulsara”. O‘zbek kompozitorlarining musiqiy drama va komediya janrida yaratgan asarlari. (1950–1980, 1990–2000 yillar - qisqa tahlil)

O‘zbek operasi.

Opera - xor ijodiyoti. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasidagi “xor sahnalari” va ularni o‘rni. S.Yudakovning birinchi o‘zbek opera janrida yaratgan «Maysaraning ishi» komik operasi. Xor sahnalari va operada ularni tutgan o‘rni. S.Jalilning «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matnsiz xor kuylashning vazifalari. M.Burxonovning «Alisher Navoyi» operasi, operada aralash, ayollar va erkaklar xori. M.Bafojevning «Umar Xayyom» operasi. Operada xor sahnalarining o‘rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va Yevropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi.

G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A. Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari. Romantik maktabining namoyondalari F.SHubert, R.SHuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar.

G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A.

Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

Kompozitorlar I.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning xor ijodiyoti

I.Gaydn yirik shakldagi yaratgan asarlari. V.A.Motsartning «Rekviyem» va uning har bir xor qismi tahlili. L.V.Betxoven yirik shakldagi xor polifonik asarlari «Bolshaya messa», «Torjestvennaya messa».

G'arbiy Yevropa kompozitorlarining opera – xor ijodi.

V.A.Motsart «Svadba Figaro» operasi «Idomeney» operasida xor sahna tahlili va ularning o'рни. Dj. Verdi yaratgan 26 ta opera tahlili.

Jo'rsiz akapella xor asarlari.

A'kapella janrining tarixiy jarayoni. Kompozitorlar ijodida a'kapella janrining o'рни.A.A.Alyabev, A.S.Dargomijskiy, P.I.CHaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy–Korsakov, A.D.Kastalskiylarning ijodida a'kapella janri.

Rus kompozitorlari P.I.CHaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti **N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti.**

M.Musorskiy «Boris Godunov», «Xovanshina» operalarida xor sahnalarning tahlili va ahamiyati. P.I.CHaykovskiy 10–ta yozgan operalaridan:«Oprichnik», «Evgeniy Onegin», «Pikovaya dama», «Mazepa» operalarida xorning o'рни va ijroviy ahamiyati. «Mayskaya noch», «Snegurochka», «Noch pered Rojdestvom», «Sadko», «Sarskaya nevesta» yaratgan operada xor sahnalarning o'рни va ahamiyati. Opera xor asarlarining tahlili.

Rus kompozitorlar P.I.Chaykovskiy va S.V.Raxmaninovning xor ijodiyoti. **P.I.Chaykovskiy – kantatalari va xor asarlari.**

P.I.Chaykovskiyning “Moskva kantatasi”. S.V.Raxmaninov xor uchun yaratgan asarlari. Ushbu asarlarning professional xor jamoalar dasturlaridan o'rin olishi.

Rus kompozitori D. Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi».V. Salmanov va mashhur rus kompozitori G. Sviridov xor ijodiyotlari.

V.Salmanovning «No b'yotsya serdtse», «Lebedushka» va boshqa xor asarlari va tahlili. Mashhur rus kompozitori G.Sviridov jo'rsiz xor janrlarida yaratgan asarlari.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O‘zbekiston kompozitorlarning jo‘rsiz xor asarlarini, yirik shakldagi xor asarlari, musiqali drama va operalardan xor nomerlarini, YEvropa va rus kompozitorlarining xor miniatyuralari, a kapella xorlari, yirik xor janrlari namunalari, operalaridan xor nomerlarini tanishish va o‘rganishda musiqiy - xor taxlili usulidan,xrestomatiya va klavirlardan foydalanish.

Mustaqil ish shakli va mazmuni

Mustaqil ta’lim mashg‘ulotlari seminar, amaliy va referat ishi shakllarida o‘tkaziladi va quyidagi maqsadlarga xizmat qilishini lozim. “Xor adabiyoti” fani bo‘yicha o‘zlashtirilayotgan musiqiy asarlar misolida amaliy topshiriqlar berib boriladi. Mustaqil ish mazmuni:

- Xor adabiyoti tarixi va mashhur dirijor – xormeyster ijodiy faoliyati to‘g‘risida ma’lumotlarni to‘ldirib va boyitib birish.- Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.
- Respublika miqyosida o‘tkazilayotgan «O‘zbekiston – Vatanim manim” ko‘rik tanlovlar, qo‘shiq bayramlar va festivallari.
- M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.
- S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriya.
- 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
- M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.
- T.Sodikov, R.Glierlarning “Layli va Majnun” va “Gulsara” operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).
- M.Ashrafiy “Dilorom” va S.YUdakovning “ Maysaraning ishi” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
- S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
- I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti (“Rekviyem” asarining qisqa tahlil).
- L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
- P.I.CHaykovskiy «Evgeniy Onegin” va M.P.Musorskiy “Boris Godunov” operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).
- N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti “Sadko”, “Snegurochka” operalaridan xor sahnalarining o‘rni.
- D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.

- V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni» va “Pushkinskiy venok” asarlarining qisqa tahlili.

Mustaqil ta’limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta’lim mashg’ulotlari seminar, amaliy va referat ishi shakllarida o’tkaziladi va quyidagi maqsadlarga xizmat qilishini lozim. “Xor adabiyoti” fani bo’yicha o’zlashtirilayotgan musiqiy asarlar misolida amaliy topshiriqlar berib boriladi.

Mustaqil ish mazmuni:

- Xor adabiyoti tarixi va mashhur dirijor – xormeyster ijodiy faoliyati to’g’risida ma’lumotlarni to’ldirib va boyitib birish.

- Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.

- Respublika miqyosida o’tkazilayotgan «O‘zbekiston – Vatanim manim” ko‘rik tanlovlar, qo‘shiq bayramlar va festivallari.

- M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.

- S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriya.

- 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar

- M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.

- T.Sodikov, R.Glierlarning “Layli va Majnun” va “Gulsara” operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).

- M.Ashrafiy “Dilorom” va S.YUdakovning “ Maysaraning ishi” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).

- S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.

- I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti (“Rekviyem” asarining qisqa tahlil).

- L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.

- P.I.Chaykovskiy «Evgeniy Onegin” va M.P.Musorskiy “Boris Godunov” operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).

- N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti “Sadko”, “Snegurochka” operalaridan xor sahnalarining o‘rni.

- D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.

-V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni” va “Pushkinskiy venok” asarlarining qisqa tahlili.

**Fanning ma’ruza, amaliy (yakka) mashg‘ulotlarning
soatlar bo‘yicha taqsimot jadvali**

Kurs	Semestr	Coat xaftada	Ma’ruza	Amaliy	Mustaqil
2	3	2	26	10	24
	4	2	26	10	22
			52	20	46

№	Mavzular nomi	Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot soati	Mustaqil ta’lim soati
1	O‘zbek xalq qo‘shiqlari O‘zbekiston kompozitorlari ijodining o‘zagi.	2	-	2
2	O‘zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor–qushichilik ijodi	4	-	2
3	Xor uchun jo‘rsiz asarlar	4	2	2
4	Yirik shakldagi asarlar.	2	-	2
5	Kantata, oratoriya janiri o‘zbek kompozitorlari ijodida	2	2	2
6	Musiqiy drama va komediya janri o‘zbek xor san’atida to‘tgan o‘rni.	2	-	2
7	O‘zbek operasi.	2	2	2
8	16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va YEropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi.	4	2	2
9	G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar.	4	2	2
10	Kompozitor I.Gaydn, V.A.Motsart va L. Betxovenlarning xor ijodi.	4	-	4
11	G‘arbiy YEropa kompozitorlarining opera – xor ijodi.	4	2	4

12	Jo'rsiz akapella xor asarlari.	2	2	4
13	Rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti	4	2	4
14	N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti.	2	2	4
15	20 asr rus kompozitorlarning opera, kantata va xor asarlari.	4	2	4
16	Rus kompozitori D.D. Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi».	2	-	2
17	V.N.Salmanov va mashhur rus kompozitori G.V.Sviridov xor ijodiyotlari.	4	-	2
	Jami:	52	20	46

Hammasi 72 soat.

Fan bo'yicha ma'ruza mavzulari va ularning mazmuni.

1-mavzu. 1 ma'ruza O'zbek xalq qo'shiqlari O'zbekiston kompozitorlari ijodining o'zagi (2 soat)

Reja:

1. Xalq ijodiyoti–professional san'atining o'zagi.
2. Hamza Xakimzoda Niyoziyning ijodi.
3. «Devoni Nixon» to'plami.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

1 - mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs **Mavzu:** O'zbekistonda xor san'atining rivojlanishi borasida tarixiy ma'lumotlar

Kalit so'zlar: Janr, akapella, kantata, oratoriya, aranjirovka.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, "Бокал" kafedrası

Mavzuning qisqacha ta'rifi

Reja:

1. Xor adabiyoti fanining o'rni.
2. Havaskor vokal-xor jamoalari rahbari va madaniyat xodimi mutaxassisini tayyorlash hamda tarbiyalashda uning vazifasi.
3. Havaskor musiqiy xor to'garaklari. O'zbek xalqini ko'p ovozli kuylashga jalb qilish.
4. N.Mironov, V.Uspenskiy, Ye.Romanovskiy va boshqalarning ijodiy faoliyati.
5. Birinchi o'zbek operasini dunyoga kelishi. (1939) M.Ashrafiy, S.Vasilenko «Buron».
6. O'zbek xor kapellasini yaratish. (1952), M.Burxonovning xor uchun Jo'rsiz asarlarini qayta ishlash.
7. O'zbekistondagi professional va havaskorlik xor jamoalari.

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, "aqliy hujum"

Shakl: jamoa bilan katta guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
--------------	---------------------------	-------	------

1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o'rganish. O'zbekistonda xor san'atining rivojlanishi borasida tarixiy ma'lumotlar	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og'zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol –javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 in

2-ma'ruza O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor – qo'shiqchilik ijodi. Hamza yozgan qo'shiqlar (4 soat)

Reja:

1. Havaskor jamoalari repertuari boyishida kompozitorlar ijodi.
2. Professional va havaskorlik ijrochiligi.
3. Hozirgi davrda xor – musiqasi janrida ijod qilayotgan kompozitorlar faoliyati.
4. Hukumat tomonidan qo'shiqchilik, musiqa san'atini rivojlantirish borasidagi qarorlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

2 - mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu: 1-ma'ruza O'zbek xalq qo'shiqlari O'zbekiston kompozitorlari ijodining o'zagi.

2-ma'ruza O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor – qo'shiqchilik ijodi. Hamza yozgan qo'shiqlar

Kalit so'zlar: Janr, akapella, kantata, oratoriya, aranjirovka.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Вокал” kafedrasi

Mavzuning qisqacha ta'rifi

1-ma'ruza O'zbek xalq qo'shiqlari O'zbekiston kompozitorlari ijodining o'zagi.

Reja:

1. Xalq ijodiyoti–professional san'atining o'zagi. O'zbek xalq qo'shiqlarining tuzilishi. Lapar, alla, alla-maishiy, epik dostonlar. Maqomlar.

2. Hamza Xakimzoda Niyoziyning ijodi. Hamza ijodini xalq qo'shiqlari bilan bog'liqligi va O'zbekiston kompozitorlari tomonidan qayta ishlanishi.

3. «Devoni Nixon» to'plami. «Milliy ashulalar uchun milliy she'rlar» to'plami.

2-ma'ruza O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor – qo'shiqchilik ijodi. Hamza yozgan qo'shiqlar

1. Havaskor jamoalari repertuari boyishida kompozitorlar ijodi.

2. Professional va havaskorlik ijrochiligi.

3. Hozirgi davrda xor – musiqasi janrida ijod qilayotgan kompozitorlar faoliyati.

4. Hukumat tomonidan qo'shiqchilik, musiqa san'atini rivojlantirish borasidagi qarorlari.

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

SHakl: jamoa bilan katta guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

<u>Nazorat:</u> Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,			
<u>Baholash:</u> Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.			
Dars jarayoni va uning bosqichlari:			
Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Refleksiya.	1-mavzuni asosiy tushunchalarini eslash.	Guruhlar ichida muhokama.	10 min
3-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o‘rganish. 1-ma’ruza “O‘zbek xalq qo‘shiqlari O‘zbekiston kompozitorlari ijodining o‘zagi. 2-ma’ruza O‘zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80, 1990-2000 yillardagi xor–qo‘shiqchilik ijodi. Hamza yozgan qo‘shiqlar	Yozma tartibda	40 min
4-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	5 min
5-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	5 min
6-bosqich:Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol–javob o‘tkazish		5 min
7-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

3 – mavzu. Xor uchun jo‘rsiz asarlar (4 soat)

Reja:

1. O‘zbek xor kapella jamoasining ijodiy faoliyati.
2. O‘zbek kompozitori M.Burxanovning xalq qo‘shiqlarini qayta ishlab yaratgan asarlari va a’capella janriga qo‘shgan hissasi.
3. S.Babayev, Ik.Akbarov va B.Umidjanovning a’kapella janrida yaratgan asarlari.

4. B.Umidjanovning XI-XX asrlar o‘zbek shoirlari asarlarining matni asosidagi “Besh miniatyura” a’kapella asarlari.
5. N.Sharafievaning a’kapella janriga qo‘shgan ijodiy hissasi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O‘zbek adabiyoti» «San’at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. L.X.Jumayeva «O‘zbek xor musiqasi tarixidan» «Koninur» bosmaxonasi, Toshkent 2000 yil.

3 - mavzuning texnologik xaritasi va ma’ruza matni

<u>Fan:</u> Xor adabiyoti <u>Auditoriya:</u> 13 2-kurs <u>Mavzu:</u> Xor uchun jo‘rsiz asarlar <u>Kalit so‘zlar:</u> Moslashtirish, original asarlar, diktsiya, ansambl, sklad pisma, tessitura, diapazon. <u>Ma’ruza matnini ishlab chiquvchi:</u> <u>Ish joyi:</u> ЎзДЦММ, “Вокал” kafedrasi
Mavzuning qisqacha ta’rifi Reja: 1. O‘zbek xor kapella jamoasining ijodiy faoliyati. - 1952 yilda O‘zbek xor kapella jamoasining ijodiy faoliyati tuzilishi. 2. O‘zbek kompozitori M.Burxonovning xalq qo‘shiqlarini qayta ishlab yaratgan asarlari va a’capella janriga qo‘shgan hissasi. - O‘rta Osiyo xalqlari qo‘shiqlarni qayta ishlab yaratgan asarlari va acapella janriga qo‘shgan hissasi. 3. S.Babayev, Ik.Akbarov va B.Umidjanovning a’kapella janrida yaratgan asarlari. - O‘zbekteleradiokompaniya qoshidagi «O‘zbek milliy xor jamoasi» faoliyatida jo‘rsiz asarlar o‘rni. 1980-2000 yillardagi o‘zbek kompozitorlari ijodlarida a’kapella janri. 4. B.Umidjanovning XI-XX asrlar o‘zbek shoirlari asarlarining matni asosidagi “Besh

miniatyura” a’kapella asarlari.

5. N.Sharafiyevaning a’kapela janriga qo’shgan ijodiy hissasi.

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

SHakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .**Nazorat:** Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich:Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o‘rganish. Xor uchun jo‘rsiz asarlar.	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol–javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

4 – mavzu. Yirik shakldagi asarlar (2 soat)

Reja:

1. O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri.
2. S.Yudakov ijodiy faoliyatida syuita, kantatalar, poema-kantata
3. S.Yudakovning ijodiy faoliyatining xarakterli hususiyatlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O‘zbek adabiyoti» «San’at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O‘zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San’at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O‘zbek operasi» Moskva 1963 yil.

4- mavzuning texnologik xaritasi va ma’ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu: Yirik shakldagi asarlar.

Kalit so‘zlar: Tessitura, diapazon, diktsiya, ansambl, sklad pisma.

Ma’ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Вокал” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri.
 - kantata, oratoriya, syuita.
2. S.Yudakov ijodiy faoliyatida syuita, kantatalar, poema-kantata.
 - syuita «Mirzachul», kantatalar «Mening Vatanim», «Muborakbod», poema-kantata «O‘zbekiston»
3. S.Yudakovning ijodiy faoliyatining xarakterli hususiyatlari.

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:			
Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich:Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o‘rganish. Yirik shakldagi asarlar.	YOzma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	YOzma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol –javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

5-mavzu. Kantata, oratoriya janri o‘zbek kompozitorlari ijodida. (2soat)

Reja:

1. O‘zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri.
2. Kantata – oratoriya janrida kompozitorlar M.Ashrafiy, S.Boboyev, Ik.Akbarov, M.Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O‘zbek adabiyoti» «San’at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O‘zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San’at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O‘zbek operasi» Moskva 1963 yil.

5 - mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu: Kantata, oratoriya janri o'zbek kompozitorlari ijodida.

Kalit so'zlar: Tessitura, diapazon, diktsiya, ansambl, sklad pisma.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Бокал” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta'rifi

Reja:

1. O'zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar janri.
2. Kantata – oratoriya janrida kompozitorlar M.Ashrafiy, S.Boboyev, Ik.Akbarov, M.Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

SHakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o'rganish. Kantata, oratoriya janri o'zbek kompozitorlari ijodida.	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustaxkamlash	Yozma og'zaki uslubda va	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro mulokot	15 min

5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol –javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

6 - mavzu. Musiqiy drama va komediya janri va o'zbek xor san'atida tutgan o'rni (2 soat)

Reja:

1. Musiqiy drama va komediya janrlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari.
2. Muxiddin Qori –Yoqubov - musiqiy drama va komediya janri
3. Birinchi musiqiy drama asarlari:
 1. “Farhod va Shirin”
 2. “Gulsara”
4. O'zbek kompozitorlarinig musiqiy drama va komediya janrida yaratgan asarlari. (1950–1980, 1990–2000 yillar - qisqa tahlil)

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 1973 yil.
3. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

6 - mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu: Musiqiy drama va komediya janri va o'zbek xor san'atida tutgan o'rni

Kalit so'zlar: Tessitura, diapazon, diktsiya, ansambl, sklad pisma.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Вокал” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. Musiqiy drama va komediya janrlarining tarixiy rivojlanish bosqichlari.
2. Muxiddin Qori –Yoqubov - musiqiy drama va komediya janri
3. Birinchi musiqiy drama asarlari:
 1. “Farhod va Shirin”
 2. “Gulsara”
4. O‘zbek kompozitorlarinig musiqiy drama va komediya janrida yaratgan asarlari. (1950–1980, 1990–2000 yillar - qisqa tahlil)

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

SHakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o‘rganish. Musiqiy drama va komediya janri va o‘zbek xor san’atida tutgan o‘rni	YOzma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustaxkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
5-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro mulokot	15 min
6-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol –javob o‘tkazish		5 min

7-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min
--	--	--	-------

7 - mavzu. O‘zbek operasi (2 soat)

Reja:

1. Opera - xor ijodiyoti. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasidagi “xor sahnalari” va ularni o‘rni.
2. S.Yudakovning birinchi o‘zbek opera janrida yaratgan «Maysaraning ishi» komik operasi. Xor sahnalari va operada ularni tutgan o‘rni.
3. S.Jalilning «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matnsiz xor kuylashning vazifalari.
4. M.Burxonovning «Alisher Navoyi» operasi, operada aralash, ayollar va erkaklar xori.
5. M.Bafojevning «Umar Xayyom» operasi. Operada xor sahnalarining o‘rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Yan Pekker «Uzbekskaya opera» 2-e izdaniye M.1984
2. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
3. L.X.Jumayeva «O‘zbek xor musiqasi tarixidan « T.2000 yil.

7- mavzuning texnologik xaritasi va ma’ruza matni

<u>Fan:</u> Xor adabiyoti <u>Auditoriya:</u> 13 2-kurs <u>Mavzu</u> Uzbek operasi <u>Kalit so‘zlar:</u> Tessitura, diapazon, diktsiya, ansambl, sklad pisma, xor sahnasi, libretto, rechitativ. <u>Ma’ruza matnini ishlab chiquvchi:</u> <u>Ish joyi:</u> O‘zDSMI, “Vokal” kafedrası
--

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. Opera - xor ijodiyoti. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasidagi “xor sahnalari” va ularni o’rni.
2. S.Yudakovning birinchi o’zbek opera janrida yaratgan «Maysaraning ishi» komik operasi. Xor sahnalari va operada ularni tutgan o’rni.
3. S.Jalilning «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matsiz xor kuylashning vazifalari.
4. M.Burxonovning «Alisher Navoyi» operasi, operada aralash, ayollar va erkaklar xori.
5. M.Bafoyevning «Umar Xayyom» operasi. Operada xor sahnalarining o’rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

O’quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o‘rganish. Uzbek operasi	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol – javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun	Darsda taqdimot uchun dars		5 min

topshiriqlar	ishlanmalarini tayyorlash		
---------------------	---------------------------	--	--

8-mavzu. 16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va Yevropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi. (4 soat).

Reja:

1. G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem.
2. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot.
3. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A. Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari.
4. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura»1 i 2 vipuski, Izd. «Muzika» M. 1964g.

8- mavzuning texnologik xaritasi va ma’ruza matni

<u>Fan:</u> Xor adabiyoti <u>Auditoriya:</u> 13 2-kurs <u>Mavzu</u> 16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va Yevropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi. <u>Kalit so‘zlar:</u> Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem <u>Ma’ruza matnini ishlab chiquvchi:</u> <u>Ish joyi:</u> O‘zDSMI, “Vokal” kafedrası
Mavzuning qisqacha ta’rifi Reja: 1. G‘arbiy Yevropada motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem. - motet – ko‘p ovozli musiqa janri, 12-14 to‘g‘ilgan - madrigal – lirik qo‘shig‘i, 16 asr da to‘g‘ilgan.

- vilanella – italiyalik 16-17 asrda ijro etadigan qo‘shiqlar. - frotella – 15-16 asrning italyan xor qo‘shig‘i. - messa – ko‘p qismli xor asari, 14 asr pashdo bo‘lgan messa 5 qismdan iborat. - rekviyem - lot. «Vechniy pokoy» ko‘p qismli xor, yakka, orkestr uchun yozgan asar. 2. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj.Palestrina ijodiyotlari haqida ma’lumot. 3. Vena klassiklari K.Monteverdi, V.A. Motsart, L. Betxoven yaratgan asarlari. 4. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.			
<i>O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi</i> Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum” Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash. <u>Vositalar (texnik va didaktik):</u> tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari . <u>Nazorat:</u> Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob, <u>Baholash:</u> Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.			
Dars jarayoni va uning bosqichlari:			
Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o‘rganish. 16-19 asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarining xor ijodi. Janrlarining rivojlanish tarixi va Yevropa xalqlari qo‘shiq-xor ijodi bilan chambarchas bog‘liqligi.	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich	Mavzu bo‘yicha savol –javob		5 min

Dars yakuni	o‘tkazish		
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5min

9–mavzu. G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar (4 soat)

Reja:

1. Xor – musiqasi madaniyati tarixida yirik shakldagi janrlarning turli tuzilishlari. I.S.Bax ijodi.
2. G.Gendel va I.S.Bax yaratgan oratoriyalarida xalq qahramonlari obrazi.
3. Yirik shakldagi janrda yaratgan V.A.Motsartning Rekviyemi
4. Dj.Verdi ijodida rekviyem.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura», vipusk -1 , Izd. «Muzika» M. 1964g.

9 mavzuning texnologik xaritasi va ma’ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu . G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janri

Kalit so‘zlar: Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem

Ma’ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: O‘zDSMI, “Vokal” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. Xor – musiqasi madaniyati tarixida yirik shakldagi janrlarning turli tuzilishlari. I.S.Bax ijodi.
2. G. Gendel va I.S. Bax yaratgan oratoriyalarida xalq qaxramonlari obrazi.
3. Yirik shakldagi janrda yaratgan V.A.Motsartning Rekviyemi
4. Dj.Verdi ijodida rekviyem.

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: OG‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o‘rganish. G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirikshakldagi janri	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol –javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

10–mavzu. Kompozitorlar I.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning xor ijodiyoti (4soat)

Reja:

1. I.Gaydn yirik shakldagi yaratgan asarlari.
2. V.A.Motsartning «Rekviyem» va uning har bir xor qismi tahlili.
3. L.V.Betxoven yirik shakldagi xor polifonik asarlari «Bolshaya messa», «Torjestvennaya messa»

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura», vipuski -1,2 , Izd. «Muzika» M. 1964g.

10. mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu Kompozitorlar I.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning xor ijodiyoti

Kalit so'zlar: Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Вокал” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta'rifi

Reja:

1. I.Gaydn yirik shakldagi yaratgan asarlari.
 - «Sotvorennye mira» va «Vremena goda» oratoriyalarida xor sahnalarini o'rnini va mohiyati. «Nelson-messa» xorlar tahlili.
2. V.A.Motsartning «Rekviyem» va uning har bir xor qismi tahlili.
3. L.V.Betxoven yirik shakldagi xor polifonik asarlari.
 - «Bolshaya messa» «Torjestvennaya messa»

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, "aqliy hujum"

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o'rganish. Kompozitorlar I.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning xor ijodiyoti	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og'zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol –javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

11-mavzu. G'arbiy Yevropa kompozitorlarining oper–xor ijodi (4-soat)

Reja:

1. V.A.Motsart «Svadba Figaro» operasi «Idomeney» operasida xor sahna tahlili va ularning o'zni.
2. Dj. Verdi yaratgan 26 ta opera tahlili.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. D.Lokshin «Zapadno – yevropeyskaya literatura» vipusk 2, izd. «Muzika» M. 1966.
2. V.Levik «Muzikalnaya literatura» vipusk 1, M.1987.

11 mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu G'arbiy Yevropa kompozitorlarining oper – xor ijodi

Kalit so'zlar: Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem, ariya, kantata, oratoriya, opera.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: O'zDSMI, "Vokal" kafedrası

Mavzuning qisqacha ta'rifi

Reja:

1. V.A.Motsart «Svadba Figaro» operasi «Idomeney» operasida xor sahna tahlili va ularning o'rni.

2. Dj. Verdi 26 yaratgan opera tahlili.

a) 40 yillarda yaratilgan «Ernani», «Bitva pri Lenyano» operalarida xor sahnalarining o'rni.

b) 50 yillarda yaratilgan operalarda xor sahnalarning o'rni va tahlili qatorida mashhur, taniqli «Rigoletto», «Trubadur» «Traviata», «Bal - maskarad».

v) 60 yillarda yaratgan "Sila sudbi" operada xorning o'rni .

«Don Karlos» operasida dramatik mazmunini yangi kupaytirish uchun Dj.Verdi topgan yo'llari.

g) Dj. Verdining ijodining oxirgi davrida yaratilgan «Aida», «Otello», «Falstaf» operalari. «Aida» operasida xor sahnalarining ahamiyati va o'rni (tahlil).

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari.

Nazorat: Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o‘rganish. G‘arbiy Yevropa kompozitorlarining oper – xor ijodi	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol–javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

12 – mavzu. Jo‘rsiz xor asarlari (a’kapella) (2 soat)

Reja:

1. A’kapella janrining tarixiy jarayoni. Kompozitorlar ijodida a’kapella janrining o‘rni.

2. A.A.Alyabev, A.S.Dargomijskiy, P.I.Chaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy–Korsakov, A.D.Kastalskiylarning ijodida a'kapella janri.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipusk 2 Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd. «Muzika» M.1969.

2. L.S.Tretyakova «Russkaya muzika 19 veka» M. Izd. «Prosvesheniye» 1987.

20 asr rus kompozitorlar ijodida jo'rsiz xor asarlar (a'kapella)

1. A'kapella janrining tarixiy ahamiyati va xor san'ati ravnaqiga ta'siri.

2. Asarlarning asosiy mazmunini – vatanparvarlik, baynalmilallik, tabiat va inson olami kechikmalarini kuylashdan iborat bo'lib, xor fakturasini sermazmunligi, serjilo garmoniyasi, shaklini turli – tumanligi, badiiy obrazni to'laqonli yoritilishi bilan muhimdir

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipuski 1, 2. Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd. «Muzika» M.1969,1982.

2. V.Ilin «Ocherki istorii russkoy xorovoy literaturi» M.Izd. «Kompozitor» 1985.

12- mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu: 1. Jo'rsiz xor asarlari (a'kapella)

2. 20 asr rus kompozitorlar ijodida jo'rsiz xor asarlar (a'kapella)

Kalit so'zlar: Tessitura, diapazon, diktsiya, ansambl, sklad pisma

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: O'zDSMI, "Vokal" kafedrası

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. A’kapella janrining tarixiy jarayoni. Kompozitor ijodida a, kapella janrining o’rni.
2. A.A.Alyabev, A.S.Dargomijskiy, P.I.Chaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy–Korsakov, A.D.Kastalskiylarning ijodida a’kapella janri.

1. A’kapella janrining tarixiy ahamiyati va xor san’ati ravnaqiga ta’siri.
2. Asarlarning asosiy mazmunini.

- vatanparvarlik, baynalmilallik, tabiat va inson olami kechikmalarini kuylashdan iborat bo’lib, xor fakturasini sermazmunligi, serjilo garmoniyasi, shaklini turli – tumanligi, badiiy obrazni to’laqonli yoritilishi bilan muhimdir

O’quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og’zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og’zaki nazorat, o’z-o’zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag’batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o’rganish. 1. Jo’rsiz xor asarlari (a’kapella) 2. 20 asr rus kompozitorlar ijodida jo’rsiz xor asarlar (a’kapella)	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og’zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O’zaro muloqot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo’yicha savol –javob o’tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

13–mavzu. Rus kompozitorlar P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti (4 soat)

Reja:

1. M.Musorskiy «Boris Godunov», «Xovanshina» operalarida xor sahnalarning tahlili va ahamiyati .
2. P.I.Chaykovskiy 10–ta yozgan operalaridan:
«Oprichnik», «Evgeniy Onegin», «Pikovaya dama», «Mazepa» operalarida xorning oʻrni va ijroviy ahamiyati.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.V. Popov «Russkaya xorovaya literatura» Vipusk 2. Izd. «Muzika» M.1966.
2. L.S.Tretyakova «Stranitsi russkoy muziki». M. Izd. « Znaniye» 1980.

13 mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

<u>Fan:</u> Xor adabiyoti <u>Auditoriya:</u> 13 2-kurs <u>Mavzu</u> Rus kompozitorlar P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti <u>Kalit soʻzlar:</u> ariya syuita, kantata, oratoriya, opera. <u>Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:</u> <u>Ish joyi:</u> Ish joyi: ЎзДЦМИ, “Вокал” kafedrasi
Mavzuning qisqacha taʼrifi Reja: 1. M.Musorskiy «Boris Godunov», «Xovanshina» operalarida xor sahnalarning tahlili va ahamiyati . 2. P.I.Chaykovskiy 10 –ta yozgan operalaridan: «Oprichnik», «Evgeniy Onegin», «Pikovaya dama», «Mazepa» operalarida xorning oʻrni va ijroviy ahamiyati.
<i>Oʻquv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi</i> Metod: Ogʻzaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliy hujum” <u>Shakl:</u> jamoa bilan guruhda ishlash.

<u>Vositalar (texnik va didaktik):</u> tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .			
<u>Nazorat:</u> Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,			
<u>Baholash:</u> Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.			
Dars jarayoni va uning bosqichlari:			
Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan matnni o'rganish. Rus kompozitorlar P.I.Chaykovskiy va M.P.Musorskiyning xor ijodiyoti	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og'zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro mulokot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol-javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

14 – mavzu. N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti (2 soat)

Reja:

1. «Mayskaya noch», «Snegurochka», «Noch pered Rojdestvom», «Sadko», «Sarskaya nevesta» yaratgan operada xor sahnalarning o'rni va ahamiyati.
2. Opera xor asarlarining tahlili.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.V. Popov «Russkaya xorovaya literatura» Vipusk 1. Izd. «Muzika» M.1966.
2. L.S.Tretyakova «Stranitsi russkoy muziki». M. Izd. « Znaniye» 1980.

14 mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti Auditoriya: 13 2-kurs Mavzu . N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti Kalit so'zlar: ariya syuita, kantata, oratoriya, opera. Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi: Ish joyi: O'zDSMI, "Vokal" kafedrası			
Mavzuning qisqacha ta'rifi Reja: «Mayskaya noch», «Snegurochka», «Noch pered Rojdestvom», «Sadko», «Sarskaya nevesta» yaratgan operada xor sahnalarning o'ri va ahamiyati - Opera xor asarlarining tahlili.			
O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, "aqliy hujum" Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash. Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob, Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.			
Dars jarayoni va uning bosqichlari:			
Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o'rganish. N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti	Yozma tartibda	40 min

3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustaxkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro mulokot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo‘yicha savol –javob o‘tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

**15-mavzu. 20 asr rus kompozitorlarning opera, kantata va xor asarlari.
(4 soat)**

Reja:

1. P.I.Chaykovskiy 1881 yilarda yaratgan va «Liturgiya» va «Vsenoshnoye bdeniye» kabi diniy asarlari.
2. S.V.Raxmaninov xor san’atidagi o‘rni.
3. Ushbu asarlarning professional xor jamoalarining dasturlaridan o‘rin olishi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. P.P.Levando «Duxovnoye» i «svetskoye» v xorovoy muzike P.I.Chaykovskogo», L.1980.
2. A.M.Vixanskaya «Istoriko – patrioticheskaya tema v kantatax P.I.Chaykovskogo», M.1985.
3. O.I.Sokolova «Xorovie i vokalno – simfonicheskiye proizvedeniya S.V. Raxmaninova» M.1963.
4. O.I.Sokolova «Sergey V.Raxmaninov» 3 izdaniye, M.»Muzika»,1987.
5. A.Solovtsov «S.V.Raxmaninov»,2 –e izdaniye, M.1969.

15 mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu . 20 asr rus kompozitorlarning opera, kantata va xor asarlari.

Kalit so'zlar: ariya, kantata, oratoriya, opera, liturgiya

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi **Ish joyi:** O'zDSMI, "Vokal" kafedrası

Mavzuning qisqacha ta'rifi

Reja:

1. P.I.Chaykovskiy 1881 yillarda yaratgan va «Liturgiya» va «Vsenochnoye bdeniye» kabi diniy asarlari.

- kantata «Oda k radosti» 1985g.

- 1872 yilda yaratilgan «200 –letiyu so dnya rojdeniya Petra Velikogo» kantata

- "Moskva" kantatasi. Ko'p qismli yakka, xor orkestr uchun yaratgan asarlar

2. S.V.Raxmaninov xor san'atidagi o'rni.

- kompozitor xor uchun mashhur asaridan kantatalari: «Vesna», xor poemasi «Kolokola» va xor siklli «Liturgiya Sv.Ioanna Zlatousta» va «Vsenochnaya» aytish mumkin.

3. Ushbu asarlarning professional xor jamoalarining dasturlaridan o'rin olishi.

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, "aqliy hujum"

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min

2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o'rganish. Rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va S.V.Raxmaninovning xor ijodiyoti. P.I.Chaykovskiy–kantata va xor asarlari	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustaxkamlash	Yozma va og'zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro mulokot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol –javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

16–mavzu. Rus kompozitori D.D.Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi» (2 soat)

Reja:

1. D.D.Shostakovichning xor ijodiyotidan o'rin olgan mashhur asarlari
2. Rus kompozitor S.S.Prokofev yirik shaklda yozgan taniqli, manumental «Aleksandr Nevskiy» kantatasi.
3. Rus kompozitorining R.Shedrin xor ijrochiligiga qo'shgan salmoqli hissasi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. «Muzikalnaya literatura», 5 – izdaniye, M.1981.
- 2.N.V.Romanovskiy «Xorovoy slovar», M.1980.

16 - mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

Fan: Xor adabiyoti **Auditoriya:** 13

2-kurs

Mavzu Rus kompozitori D.D. Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi»

Kalit so'zlar: kantata, oratoriya, opera.

Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:

Ish joyi: [Ish joyi](#): O‘zDSMI, “Vokal” kafedrası

Mavzuning qisqacha ta’rifi

Reja:

1. D.D.Shostakovichning xor ijodiyotidan o‘rin olgan mashhur asarlari.

- 10 taligi «9 yanvarya», «Smolkli zalpi zapozdalie», «Oni pobedili» va «Kaznennim» xor asarlari, xor jamoa repertualarida ijrosi. Asarlarning tahlili

2. Rus kompozitor S.S.Prokofev yirik shaklda yozgan taniqli, manumental «Aleksandr Nevskiy» kantatasi xor san’atida katta o‘rni va mohiyati.

3. Rus kompozitorining R.İİedrin xor ijrochiligiga qo‘shgan salmoqlm hissasi.

- «Tixa ukrainskaya noch», «K Vam pavshiye» rekviyem – turkumidan garmonik darajasi va boshqa kompozitor topgan musiqa imkoniyatlar.

O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og‘zaki bayon qilish, suhbat-munozara, “aqliiy hujum”

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, , ma’ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og‘zaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag‘batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o‘rganish. Rus kompozitori D.D.Shostakovichning xor ijodiyoti. Taniqli «Xor poemasi»	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustaxkamlash	Yozma va og‘zaki uslubda	10 min
5-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O‘zaro mulokot	15 min
6-bosqich	Mavzu bo‘yicha savol –javob		5 min

Dars yakuni	o'tkazish		
7-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

17-mavzu V.N.Salmanov va mashhur rus kompozitor G.V.Sviridov xor ijodiyotlari (4 soat)

Reja:

1. V.N.Salmanovning «No byotsya serdtse», «Lebedushka» va boshqa xor asarlari va tahlili.
2. Mashhur rus kompozitori G.V.Sviridov jo'rsiz xor janrlarida yaratgan asarlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. «Muzikalnaya literatura», 5 – izdaniye, M.1981.
2. N.V.Romanovskiy «Xorovoy slovar», M.1980.

17 mavzuning texnologik xaritasi va ma'ruza matni

<u>Fan:</u> Xor adabiyoti <u>Auditoriya:</u> 13 2-kurs <u>Mavzu</u> V.N.Salmanov va mashhur rus kompozitor G.V.Sviridov xor ijodiyotlari <u>Kalit so'zlar:</u> kantata, oratoriya, opera. <u>Ma'ruza matnini ishlab chiquvchi:</u> <u>Ish joyi:</u> <u>Ish joyi:</u> O'zDSMI, "Vokal" kafedrası
Mavzuning qisqacha ta'rifi Reja: 1. V.N.Salmanovning «No byotsya serdtse», «Lebedushka» va boshqa xor asarlari va tahlili. 2. Mashhur rus kompozitori G.V.Sviridov jo'rsiz xor janrlarida yaratgan asarlari. - ovozli, kantata, poema, syuita va boshqa xor asarlari. Ulardan «Kurskiye pesni»,

«Poema pamyati S.Esenina» ning tahlili.

O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi

Metod: Og'zaki bayon qilish, suhbat-munozara, "aqliy hujum"

Shakl: jamoa bilan guruhda ishlash.

Vositalar (texnik va didaktik): tarqatma material, ma'ruza asosida tayyorlangan prezentatsiya slaydlari .

Nazorat: Og'zaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob,

Baholash: Rag'batlantirish, guruhlar ishini baholash.

Dars jarayoni va uning bosqichlari:

Ishning nomi	Bajariladigan ish mazmuni	Metod	Vaqt
1-bosqich: Tashkiliy qism.	Davomatni aniqlash	Sanash yordamida	5 min
2-bosqich: Yangi mavzuning bayoni	Berilgan mavzuni o'rganish. V.N.Salmanov va mashhur rus kompozitor G.V.Sviridov xor ijodiyotlari	Yozma tartibda	40 min
3-bosqich: Mustahkamlash	Mavzuni mustahkamlash	Yozma va og'zaki uslubda	10 min
4-bosqich: Baholash.	Xulosalari	O'zaro mulokot	15 min
5-bosqich Dars yakuni	Mavzu bo'yicha savol –javob o'tkazish		5 min
6-bosqich: Mustaqil bajarish uchun topshiriqlar	Darsda taqdimot uchun dars ishlanmalarini tayyorlash		5 min

Amaliy, seminar mashg'ulotlarining namunaviy mavzulari

3-mavzu. «Xor uchun jo'rsiz asarlar» (2 soat)

Reja:

1. A'kapella asarlari paydo bo'lishi. 1952 yilda «O'zbek xor kapella jamoasining» yaratilishi va ijrochilik faoliyati.
2. O'zbek kompozitor M.Burxonov xor san'atiga qo'shgan hissasi.
3. S.Boboyev, Ikram Akbarov va B. Umidjonovning shu janrda yaratgan asarlari. O'zbekteleradiokompaniya qoshidagi «O'zbek milliy xor jamoa» faoliyatida Jo'rsiz ovozli asarlar o'rni. 1980 -2000 yillardagi o'zbek kompozitor ijodlarida ushbu janrning o'rni.
4. B.Umidjonovning «Ruboyi» XI-XX asr o'zbek shoirlari asarlarining matni asosidagi «Besh miniatyura» akapella asarlari.
5. N.Sharafiyeva akapella janriga qo'shgan hissasi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. «L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. L.X.Jumayeva «O'zbek xor musiqasi tarixidan» «Koninur» bosmaxonasi, Toshkent 2000 yil.

5-mavzu. Kantata, oratoriya janri o'zbek kompozitorlari ijodida (mavzu davomi) (2 soat)

Reja:

1. O'zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar.
2. Kantata- oratoriya, syuita M.Ashrafiy, S.Boboyev, I. Akbarov, M. Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
- 2.»L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O‘zbek adabiyoti» «San’at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O‘zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San’at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O‘zbek operasi» Moskva 1963 yil.

7 - mavzu. O‘zbek operasi (2 soat)

Reja:

1. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasida xor sahnalari va ularning o‘rni.
2. O‘zbek musiqasi san’atida S.Yudakovning «Maysaraning ishi» komik operasi. Operada xor sahnalarining o‘rni.
3. S.Jalilning o‘zbek shoirasi Zebunnisoga bag‘ishlangan «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matnsiz xor kuylashning vazifallari.
4. Sharqning buyuk shoiri Alisher Navoiy tavalludining 552 yilligi munosabati bilan yaratilgan «Alisher Navoiy» operasi. Operada aralash, ayollar va erkaklar xorlarining o‘rni.
5. M.Bofoyevning «Umar Xayyom» operasi Sharqning buyuk shoiri hayoti va faoliyatiga bag‘ishlangan. Operada xor sahnalarining o‘rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Yan Pekker «Uzbekskaya opera» 2-e izdaniye M.1984
2. Ye.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
3. L.X.Jumayeva «O‘zbek xor musiqasi tarixidan» T.2000 yil.

8-mavzu. G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarning xor ijodiyoti (16-19 asrlar) janrning rivojlanish tarixi. (2 soat)

G‘arb klassik xor adabiyotining yuqori badiiy-g‘oyaviy darajasi: mukammal polifonik yozuvining yaratilishi.

Niderland maktabini namoyondalari S.Lappo, Palestrina, D.Depre, Vena klassiklari V.Motsart, A.Betxoven, Romantik yo‘nalish namoyondalari F.Shubert, F. Mendelson, R.Shuman va boshqalar. 14 -16 asr polifoniyasi.

Reja:

1. Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem yozgan asarlar haqida ma'lumot.

Motet – ko‘p ovozli musiqa janri, 12 -14 to‘g‘ilgan

Madrigal – lirik qo‘shiq, 16 asr da paydo bo‘lgan.

Vilanella – italiyalik 16 -17 asrda ijro etadigan qo‘shiqlar.

Frotella – 15, 16 asrning italyan xor qo‘shig‘i.

Messa – ko‘p qismli xor asari, 14 asr paydo bo‘lgan 5 qismdan iborat.

Rekviyem - lot. «Vechniy pokoy» ko‘p qismli xor, yakka, orkestr uchun yozgan asar.

2. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj. Palestrina ijodlari haqida ma'lumot.

3. Vena klassiklar K.Monteverdi, V.A. Motsart, A, Betxoven yaratgan asarlari.

4. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura»1 i 2 vipuski, Izd. «Muzika» M. 1964g.

9 – mavzu. G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar (2 soat)

Reja:

1. Xor – musiqasi madaniyati tarixida shakllarning tuzilishlari. I.S.Bax ijodidagi asosiy mavzu g‘oya-gumanizmi, insoniyat ruxining buyukligi va qudrati.

2. Oratoriya janrida xalq qaxramonlari obrazi mazmunini aks etirilishi. G.Gendel ijodi.

3. V.Motsartning «Rekviyem».

4. Dj.Verdi «Rekviyem chuqur musiqiy mulohaza va falsafiy kayfiyatdagi asar».

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura», vipusk -1 , Izd. «Muzika» M. 1964g.

11 - mavzu. G‘arbiy Yevropa kompozitorlarining oper - xor ijodi (2 soat)

Opera musiqasida xor sahnalarining to‘tgan o‘rni va roli. Opera xor janrining shakllanishida xor san’atining, uning turli shakllarining ta’siri. Ma’rifat, madaniyat taraqqiy etgan davr, san’at, opera janrining o‘z ijodi, serqirra,sermazmun opera bilan boyigan V.A.Motsart ijodi. Italyan klassik opera janrining ravnaqida Dj. Verdi operalari va ularni xor adabiyoti merosida to‘tgan o‘rni.

Reja:

1. V.A.Motsart yaratgan opera «Svadba Figaro», «Idomeney» dan xor sahna tahlili va ularning o‘rni.

2. Dj. Verdi 26 yaratgan opera tahlili.

1. “Ernani”, «Bitva pri Lenyano» va boshqalar 40 yillarda yaratgan opera va ularda xor sahnalarni to‘tgan o‘rni.

2. 50 yillarda yozgan 6ta operalarda xor sahnalarning o‘rni va tahlili. Operalar qatorida mashhur, taniqli «Rigoletto», «Trubadur», «Traviata», «Bal - maskarad» va boshqalar.

3. «Sila sudbi» 60 yillarda yaratgan operada xorning o‘rni .

«Don Karlos» operasida dramatik mazmunini kengaytirish uchun Dj.Verdi topgan yo‘llari.

4. «Aida», «Otello», «Falstaf» - Dj. Verdining oxirgi yozgan operalari. Katta opera «Aida» xor sahnalarning ahamiyati va o‘rni (tahlil).

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. D.Lokshin «Zapadno – yevropeyskaya literatura» vipusk 2, izd. «Muzika» M. 1966.
2. V.Levik «Muzikalnaya literatura» vipusk 1, M.1987.

12 - mavzu. Jo‘rsiz xor asarlari. (a’kapella) (2 soat)

Reja:

1. Jo‘rsiz xor janrining (a,kapella) tarixi.
2. A.A.Alyabev, A.S.Dargamijskiy, P.I.Chaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy –Korsakov, A.D.Kastalskiy a,kapella asarlari).

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipusk 2 Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd. «Muzika» M.1969.
2. L.S.Tretyakova «Russkaya muzika 19 veka» M. Izd. «Prosvesheniye» 1987.

20 asr rus kompozitorlar ijodida jo‘rsiz xor asarlar (a’kapella)

A’kapella janrining tarixiy ahamiyati va xor san’ati ravnaqiga ta’siri. Asarlarning asosiy mazmunini – vatanparvarlik, baynalmilallik, tabiat va inson olami kechikmalarini kuylashdan iborat bo‘lib, xor fakturasini sermazmunligi, serjilo garmoniyasi, shaklini turli – tumanligi, badiiy obrazni to‘laqonli yoritilishi bilan muhimdir

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipuski 1, 2. Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd.»Muzika» M.1969,1982.
2. V.Ilin «Ocherki istorii russkoy xorovoy literaturi» M.Izd. «Kompozitor» 1985.

13–mavzu. Ulug‘ rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va S.V.Raxmaninovning xor ijodiyoti. P.I.Chakovskiy – kantata va xor asarlari (2 soat)

Reja:

1. P.I.Chaykovskiyning “Moskva kantatasi”
2. S.V.Raxmaninov xor uchun yaratgan asarlari.
3. Ushbu asarlarning professional xor jamoalar dasturlaridan o‘rin olishi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. P.P.Levando «Duxovnoye» i «svetskoye» v xorovoy muzike P.I.Chaykovskogo. L.1980.
2. A.M.Vixanskaya «Istoriko–patrioticheskaya tema v kantatax P.I.Chaykovskogo M. 1985.
3. O.I.Sokolova «Xorovie i vokalno – simfonicheskiye proizvedeniya S.V. Raxmaninova» M.1963.
4. O.I.Sokolova «Sergey V.Raxmaninov» 3 izdaniye, M.»Muzika»,1987.
5. A.Solovtsov «S.V.Raxmaninov»,2 –e izdaniye, M.1969.

14 – mavzu. N.A.Rimskiy – Korsakovning opera – xor ijodiyoti (2 soat)

Reja:

1. «Mayskaya noch», «Snegurochka», «Noch pered Rojdestvom», «Sadko», «Sarskaya nevesta» yaratgan operada xor sahnalarning o‘rni va ahamiyati.
2. Opera xor asarlarining tahlili.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.V. Popov «Russkaya xorovaya literatura» Vipusk 1. Izd. «Muzika» M.1966.
2. L.S.Tretyakova «Stranitsi russkoy muziki». M. Izd. « Znaniye» 1980.

15-mavzu. 20 asr rus kompozitorlarning opera, kantata va xor asarlari. (4 soat)

Reja:

1. P.I.Chaykovskiy 1881 yilda yaratgan va «Liturgiya» va «Vsenoshnoye bdeniye» kabi diniy asarlari.
2. S.V.Raxmaninov xor san'atidagi o'rni.
3. Ushbu asarlarning professional xor jamoalarining dasturlaridan o'rin olishi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular.

Predmetning maqsadi va vazifasi

“Xor adabiyoti fanning maqsadi – talabalarga jahon xor adabiyotining eng yaxshi ” namunalariga moslangan bilimlar berish, musiqiy dunyoqarashni kengaytirish, boyitish va olgan bilim va ko'nikmalarini amalda qo'llash va singdirish.

Fanning asosiy vazifalari

Xor adabiyotini keng boy merosining mazmunan, g'oyaviy va badiiy jihatdan zamonaviy asar namunalari asosida talabada:

1. Xor adabiyotining asosiy davrlari, kompozitorlarning xor-vokal ijodidan janr va xor yozuvlarini firklay olish ko'nikmalari.
2. Xor va vokal jamoalarga repertuar tanlash, uni qayta ishlab turli xor jamoalari uchun moslashtirish.
3. Jamoa bilan amalda bu ko'nikma va bilimni qo'llab, havaskor ijrochilarda nozik did, badiiy ijrochilik mahoratini tarbiyalay olish ko'nikmalarini hosil qilishdir.

Mustaqil ishlash mazmuni

1. Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.

Respublika miqyosida o'tkazilayotgan «O'zbekiston – Vatanim manim» ko'rik tanlovlar, qo'shiq bayramlar va festivallari.

2. M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.
3. S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriY.
4. 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
5. M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.
6. T.Sodikov, R.Glierlarning “Layli va Majnun” va “Gulsara” operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).
7. M.Ashrafiy “Dilorom” va S.Yudakovning “ Maysaraning ishi” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
8. S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
9. I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti (“Rekviyem” asarining qisqa tahlil).
10. L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
11. P.I.Chaykovskiy «Evgeniy Onegin” va M.P.Musorskiy “Boris Godunov” operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).
12. N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti “Sadko”, “Snegurochka” operalaridan xor sahnalarining o‘rni.
13. D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.
14. V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni” va “Pushkinskiy venok” asarlarining qisqa tahlili.

“Xor adabiyoti” fanidan talabalar bilimini reyting tizimi asosida baholash mezonlari.

“Xor adabiyoti” fani bo‘yicha reyting jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarining saralash ballari haqidagi ma’lumotlar fan bo‘yicha birinchi mashg‘ulotda talabalarga e’lon qilinadi.

Fan bo‘yicha talabalarining bilim saviyasi va o‘zlashtirish darajasining Davlat ta’lim standartlariga muvofiqligini ta’minlash uchun quyidagi nazorat turlari o‘tkaziladi:

- **joriy nazorat (JN)** - talabaning fan mavzulari bo‘yicha bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda amaliy mashg‘ulotlarda og‘zaki so‘rov, test o‘tkazish, suhbat, nazorat ishi, kollektivum, uy vazifalarini tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o‘tkazilishi mumkin;
- **oraliq nazorat (ON)** - semestr davomida o‘quv dasturining tegishli (fanlarning bir

necha mavzularini o‘z ichiga olgan) bo‘limi tugallangandan keyin talabaning nazariy bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Oraliq nazorat bir semestrda ikki marta o‘tkaziladi va shakli (yozma, og‘zaki, test va hokazo) o‘quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

- **yakuniy nazorat (YAN)** - semestr yakunida muayyan fan bo‘yicha nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni talabalar tomonidan o‘zlashtirish darajasini baholash usuli. Yakuniy nazorat asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan “Yozma ish” shaklida o‘tkaziladi.

ON o‘tkazish jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida muntazam ravishda o‘rganib boriladi va uni o‘tkazish tartiblari buzilgan hollarda, **ON** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **ON** qayta o‘tkaziladi.

Oliy ta‘lim muassasasi rahbarining buyrug‘i bilan ichki nazorat va monitoring bo‘limi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida **YAN**ni o‘tkazish jarayoni muntazam ravishda o‘rganib boriladi va uni o‘tkazish tartiblari buzilgan hollarda, **YAN** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **YAN** qayta o‘tkaziladi.

Talabaning bilim saviyasi, ko‘nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida talabaning fan bo‘yicha o‘zlashtirish darajasi ballar orqali ifodalanadi.

“Xor adabiyoti” fani bo‘yicha talabalarning semestr davomidagi o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi.

Ushbu 100 ball baholash turlari bo‘yicha quyidagicha taqsimlanadi:

Y.N.-30 ball, qolgan 70 ball esa J.N.-40 ball va O.N.-30 ball qilib taqsimlanadi.

Ball	Baho	Talabalarning bilim darajasi
86-100	A'lo	Xulosa va qaror qabul qilish. Ijodiy fikrlay olish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo‘lish.
71-85	Yaxshi	Mustaqil mushohada qilish. Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo‘lish.
55-70	Qoniqarli	Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo‘lish.
0-54	Qoniqarsiz	Aniq tasavvurga ega bo‘lmaslik. Bilmaslik.

- Fan bo‘yicha saralash bali 55 ballni tashkil etadi. Talabaning saralash balidan past bo‘lgan o‘zlashtirishi reyting daftarchasida qayd etilmaydi.
- Talabalarning o‘quv fani bo‘yicha mustaqil ishi joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar jarayonida tegishli topshiriqlarni bajarishi va unga ajratilgan ballardan kelib chiqqan holda baholanadi.
- Talabaning fan bo‘yicha reytingi quyidagicha aniqlanadi: $K = U \cdot O'$ (100), bu yerda: V - semestrda fanga ajratilgan umumiy o‘quv yuklamasi (soatlarda); O' -

fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi (ballarda).

- Fan bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi saralash ball hisoblanib, ushbu foizdan kam ball to'plagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.
- Joriy **JN** va oraliq **ON** turlari bo'yicha 55bal va undan yuqori balni to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan bo'yicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yo'l qo'yiladi.
- Talabaning semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq to'plagan ballari yig'indisiga teng.
- **ON** va **YAN** turlari kalendar tematik rejaga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan reyting nazorat jadvallari asosida o'tkaziladi. **YAN** semestrning oxirgi 2 haftasi mobaynida o'tkaziladi.
- **JN** va **ON** nazoratlarda saralash balidan kam ball to'plagan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so'nggi joriy va oraliq nazoratlar uchun esa yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi.
- Talabaning semestrda **JN** va **ON** turlari bo'yicha to'plagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam bo'lsa yoki semestr yakuniy joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo'yicha to'plagan ballari yig'indisi 55 balidan kam bo'lsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi.
- Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyatsiya komissiyasi tashkil etiladi.
- Apellyatsiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi.
- Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra muduri, o'quv-uslubiy boshqarma hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

• **Talabalar JN dan to'playdigan ballarning namunaviy mezonlari**

№	Ko'rsatkichlar	JN ballari		
		maks	1-JN	2-JN
1	Darslarga qatnashganlik va o'zlashtirishi darajasi. Seminar mashg'ulotlardagi faolligi, seminar mashg'ulot daftarlarining	10	0-5	0-5
2	Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi. Mavzular bo'yicha uy vazifalarini bajarilish va o'zlashtirishi	10	0-5	0-5
3	Yozma nazorat ishi yoki test savollariga berilgan javoblar	20	0-10	0-10
Jami JN ballari		40	0-20	0-20

Talabalar ON dan to'playdigan ballarning namunaviy mezonlari

№	Ko'rsatkichlar	ON ballari		
		maks	1-ON	2-ON
1	Darslarga qatnashganlik darajasi. Ma'ruza darslaridagi faolligi, konspekt daftarlarining yuritilishi va to'liqligi.	10	0-5	0-5
2	Talabalarning mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarishi va o'zlashtirish.	10	0-5	0-5
3	Yozma nazorat ishi yoki test savollariga berilgan javoblar	10	0-5	0-5
Jami ON ballari		30	0-15	0-15

Yakuniy nazorat "Yozma ish" shaklida belgilangan bo'lsa, u holda yakuniy nazorat 30 ballik "Yozma ish" variantlari asosida o'tkaziladi.

Agar yakuniy nazorat markazlashgan test asosida tashkil etilgan bo'lib fan bo'yicha yakuniy nazorat "Yozma ish" shaklida belgilangan bo'lsa, u holda yakuniy nazorat quyidagi jadval asosida amalga oshiriladi

№	Ko'rsatkichlar	YAN ballari	
		maks	O'zgarish
1	Fan bo'yicha yakuniy yozma ish nazorati	30	0-30
Jami		30	0-30

Yakuniy nazoratda "Yozma ish"larni baholash mezonlari

Yakuniy nazorat "Yozma ish" shaklida amalga oshirilganda, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variant 3 ta nazariy savoldan iborat. Nazariy savollar fan bo'yicha tayanch so'z va iboralar asosida tuzilgan bo'lib, fanning barcha mavzularini o'z ichiga qamrab oladi.

Har bir nazariy savolga yozilgan javoblar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-10 ball oralig'ida baholanadi. Talaba maksimal 30 ball to'plashi mumkin.

Yozma sinov bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo'yilgan o'zlashtirish ballari qo'shiladi va yig'indi talabaning yakuniy nazorat bo'yicha o'zlashtirish bali hisoblanadi

Tavsiya etilgan adabiyotlar ro'yxati

O'zbekiston Respublikasi qonunlari

1. O'zbekiston Respublikasining "Madaniy meros obyektlarini saqlash va ulardan foydalanish to'g'risida"gi Qonuni (2001 y.)
2. O'zbekiston Respublikasining "Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish to'g'risida"gi Qonuniga o'zgartishlar kiritish haqida»gi 2009 yil 9 oktabrdagi O'RQ-228-son Qonuni

2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari va qarorlari

3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005 yil 14 iyun «Bozor islohotlarini chuqurlashtirish va iqtisodiyotni yanada erkinlashtirish sohasidagi ustuvor yo‘nalishlar amalga oshirilishini jadallashtirish chora-tadbirlar to‘hrisida»gi Farmoni. «Xalq so‘zi» gazetasi, 2005 yil 15 iyun, 114 (3659).

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari

4. “2010-2020 yillarda nomoddiy madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish, asrash, targ‘ib qilish va ulardan foydalanish Davlat dasturini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori (2010 yil №222)

5. “Nomoddiy madaniy meros muhofazasiga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to‘g‘risida” gi qarori (2011 yil №47)

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

6. I.A.Karimov. Bizning bosh maqsadimiz - jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya va isloh qilishdir. - «O‘zbekiston», 2004.-32 b.

7. I.A.Karimov. Imperiya davrida bizni ikkinchi darajali odamlar, deb hisoblashar edi. -T., «O‘zbekiston», 2005.-64 b.

8. I.A.Karimov. “Yuksak ma’naviyat-engilmas kuch” T. Ma’naviyat 2008-1760 b.

9. I.A.Karimov. “Eng asosiy mezon-xayot xaqiqatni aks ettirish I.A.Karimov Toshkent O‘zbekiston 2009-24 b.

10. I.A.Karimov. “Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi O‘zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo‘llari va choralari” T. O‘zbekiston 2009-56 b.

5. O‘zbekiston Respublikasi vazirliklari meyoriy -huquqiy xujjatlari

11. Nomoddiy madaniy meros obyektlarining ro‘yxatini yuritish to‘g‘risidagi nizom

12. Nomoddiy madaniy meros obyektlarini tarixiy-madaniy ekspertizadan o‘tkazish tartibi to‘g‘risidagi nizom

Tavsiya etiladigan adabiyotlar ro'yxati.

1. «Ocherki muzikalnoy kulturi O'zbekistana» izd. Muzika. M.,1981 god.
2. «Voprosi muzikalnoy kulturi O'zbekistana» (sbornik statey) sostav Karelova I.N. izd. Xudojestvennoy literaturi. T.,1962 god.
3. B.Karamatov «Hamza va o'zbek musiqasi» (monografiya) Badiiy adabiyotlar nashriyoti. T.,1956 yil.
- 4.A.Jabborov, T.Solomonova «O'zbekiston bastakorlari va musiqashunoslari» (Biografik ocherklar) «San'at va adabiyot» nashriyoti. T.,1975 yil.
- 5.A.X.Jabbarov «O'zbekiston bastakorlari va musiqashunoslari» ma'lumotnoma. T., “Yangi asr avlodi”, 2004
- 6.“Istoriya vokalnogo i xorovogo ispolnitelstva v Uzbekistane” (sb-k statey) Izd. “Literatura i iskusstvo” im. G.Gulyama T.,1991.
7. N.A. Baxritdinova «O'zbekiston bolalar xor madaniyati» T., 2002

Amaliy, seminar mashg'ulotlarining namunaviy mavzulari

1-mavzu. «O'zbekiston kompozitorlarining 1940-50, 1960-80 yillarda O'zbekiston kompozitorlari xor–qo'shiqchilik ijodi. Hamza qo'shiqlari» (2 soat)

Reja:

1. Vatan, mehnat, do'stlik, vatanparvarlik, yoshlik, quvnoq, baxtli bolalik, ijod, ozodlik, sevgi-muhabbat mavzusidagi qo'shiqlar. Havaskor jamoalari repertuarini boyishida kompozitorlar ijodi.
2. Professional va havaskorlik ijrochiligi ..
3. Ittifok, respublika miqyosida o'tkazilgan xor festivallari, qo'shiq bayramlari, ko'rik – tanlovlar.
4. Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarda ijod qilayotgan kompozitorlar faoliyati.
5. Hukumat tomonidan qo'shiqchilik, musiqa san'atini rivojlantirish borasidagi qarorlari. Respublika miqyosida o'tkazilayotgan «O'zbekiston – Vatanim manim» ko'rik – tanlovlar, qo'shiq bayramlar va festivallar.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. YE.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. «L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

2-mavzu. «Xor uchun jo'rsiz asarlar» (2 soat)

Reja:

1. A'kapella asarlari paydo bo'lishi. 1952 yilda «O'zbek xor kapella jamoasining» yaratilishi va ijrochilik faoliyati.
2. O'zbek kompozitor M.Burxanov xor san'atiga qo'shgan hissasi.

3. S.Boboyev, Ikram Akbarov va B. Umidjanovning shu janrda yaratgan asarlari. O'zbekteleradiokompaniya qoshidagi «O'zbek milliy xor jamoa» faoliyatida Jo'rsiz ovozli asarlar o'rni. 1980 -2000 yillardagi o'zbek kompozitor ijodlarida ushbu janrning o'rni.
4. B.Umidjonovning «Ruboyi» XI-XX asr o'zbek shoirlari asarlarining matni asosidagi "Besh miniatyura" akapella asarlari.
5. N.Sharafiyeva akapella janriga qo'shgan hissasi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. YE.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. «L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. L.X.Jumayeva «O'zbek xor musiqasi tarixidan» «Koninur» bosmaxonasi, Toshkent 2000 yil.

3 - mavzu. Yirik shakldagi asarlari (2 soat)

Reja:

1. O'zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asrlar janri-kantata, oratoriya, syuitalar.
2. S.Yudakovning ijodiy faoliyati. Syuita «Mirzachul», kantatalar «Mening Vatanim», «Muborakbod», poema-kantata «O'zbekiston», S.Yudakovning ijodiy faoliyatidan xarakterli xususiyatlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. YE.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
2. «L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

4-mavzu. Kantata, oratoriya janri o'zbek kompozitorlari ijodida (mavzu davomi) (2 soat)

Reja:

1. O'zbek xor adabiyotida yirik shakldagi asarlar.
2. Kantata- oratoriya, syuita M.Ashrafiy, S.Boboyev, I. Akbarov, M. Nasimov, M.Burxonov, M.Bafojev yaratgan asarlari.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. YE.A.Gudkova «O'zbek xor adabiyoti» O'qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
- 2.»L.X. Jumayeva, N.A.Baxriddinova «O'zbek adabiyoti» «San'at va adabiyot nashri. Toshkent 1987 yil.
3. «O'zbek musiqasi tarixi» 1,2 qismlar «San'at va adabiyot» nashri 1 qism 1972 yil 2 qism 1973 yil.
4. B.Pekker «O'zbek operasi» Moskva 1963 yil.

5 - mavzu. O'zbek operasi (2 soat)

Reja:

1. M.Ashrafiyning «Dilorom» operasida xor sahnalari va ularning o'rni.
2. O'zbek musiqasi san'atida S.Yudakovning «Maysaraning ishi» komik operasi. Operada xor sahnalarining o'rni.
3. S.Jalilning o'zbek shoirasi Zebunnisoga bag'ishlangan «Zebunniso» operasi. Operada xorning dramatik roli, matnsiz xor kuylashning vazifallari.
4. Sharqning buyuk shoiri Alisher Navoiy tavalludining 552 yilligi munosabati bilan yaratilgan «Alisher Navoiy» operasi. Operada aralash, ayollar va erkaklar xorlarining o'rni.
5. M.Bofoyevning «Umar Xayyom» operasi Sharqning buyuk shoiri hayoti va faoliyatiga bag'ishlangan. Operada xor sahnalarining o'rni va uch parda davomida erishgan dramatik rivoji.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Yan Pekker «Uzbekskaya opera» 2-e izdaniye M.1984

2. YE.A.Gudkova «O‘zbek xor adabiyoti» O‘qituvchi nashriyoti, Toshkent 1975 yil.
3. L.X.Jumayeva «O‘zbek xor musiqasi tarixidan « T.2000 yil.

6-mavzu. G‘arbiy Yevropa mamlakatlari kompozitorlarning xor ijodiyoti (16-19 asrlar) janrning rivojlanish tarixi. (2 soat)

G‘arb klassik xor adabiyotining yuqori badiiy-g‘oyaviy darajasi: mukammal polifonik yozuvining yaratilishi.

Niderland maktabini namoyondalari S.Lappo, Palestrina, D.Depre, Vena klassiklari V.Motsart, A.Betxoven, Romantik yo‘nalish namoyondalari F.Shubert, F. Mendelson, R.Shuman va boshqalar. 14 -16 asr polifoniyasi.

Reja:

1. Motet, madrigal, vilanella, frotella, messa, rekviyem yozgan asarlar haqida ma’lumot.

Motet – ko‘p ovozli musiqa janri, 12 -14 to‘g‘ilgan

Madrigal – lirik qo‘shiq, 16 asr da paydo bo‘lgan.

Vilanella – italiyalik 16 -17 asrda ijro etadigan qo‘shiqlar.

Frotella – 15, 16 asrning italyan xor qo‘shig‘i.

Messa – ko‘p qismli xor asari, 14 asr paydo bo‘lgan 5 qismdan iborat.

Rekviyem - lot. «Vechniy pokoy» ko‘p qismli xor, yakka, orkestr uchun yozgan asar.

2. Niderland maktabini mashhur kompozitorlari Joskin Depre, Orlando Lasso, Dj. Palestrina ijodlari haqida ma’lumot.

3. Vena klassiklar K.Monteverdi, V.A. Motsart, A, Betxoven yaratgan asarlari.

4. Romantik maktabining namoyondalari F.Shubert, R.Shuman, F.Mendelson, I.Brams, F.List ijodiyoti.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura»1 i 2 vipuski, Izd. «Muzika» M. 1964g.

7 – mavzu. G‘arbiy Yevropa kompozitorlari ijodida yirik shakldagi janrlar (2 soat)

Reja:

1. Xor – musiqasi madaniyati tarixida shakllarning tuzilishlari. I.S.Bax ijodidagi asosiy mavzu g‘oya-gumanizmi, insoniyat ruxining buyukligi va qudrati.
2. Oratoriya janrida xalq qaxramonlari obrazi mazmunini aks etirilishi. G.Gendel ijodi.
3. V.Motsartning «Rekviyem».
4. Dj.Verdi «Rekviyem chuqur musiqiy mulohaza va falsafiy kayfiyatdagi asar».

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. S.Lappo, D.Lokshin «Zarubejnaya xorovaya literatura», vipusk -1 , Izd. «Muzika» M. 1964g.

8 - mavzu. G‘arbiy Yevropa kompozitorlarining oper - xor ijodi (2 soat)

Opera musiqasida xor sahnalarining to‘tgan o‘rni va roli. Opera xor janrining shakllanishida xor san’atining, uning turli shakllarining ta’siri. Ma’rifat, madaniyat taraqqiy etgan davr, san’at, opera janrining o‘z ijodi, serqirra,sermazmun opera bilan boyigan V.A.Motsart ijodi. Italyan klassik opera janrining ravnaqida Dj. Verdi operalari va ularni xor adabiyoti merosida to‘tgan o‘rni.

Reja:

1. V.A.Motsart yaratgan opera «Svadba Figaro», «Idomeney» dan xor sahna tahlili va ularning o‘rni.
2. Dj. Verdi 26 yaratgan opera tahlili.
1. “Ernani”, «Bitva pri Lenyano» va boshqalar 40 yillarda yaratgan opera va ularda xor sahnalarni to‘tgan o‘rni.
2. 50 yillarda yozgan 6ta operalarda xor sahnalarning o‘rni va tahlili. Operalar qatorida mashhur, taniqli «Rigoletto», «Trubadur», «Traviata», «Bal - maskarad» va boshqalar.
3. «Sila sudbi» 60 yillarda yaratgan operada xorning o‘rni .

«Don Karlos» operasida dramatik mazmunini kengaytirish uchun Dj.Verdi topgan yo‘llari.

4. «Aida», «Otello», «Falstaf» - Dj. Verdining oxirgi yozgan operalari. Katta opera «Aida» xor sahnalarning ahamiyati va o‘rni (tahlil).

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. D.Lokshin «Zapadno – yevropeyskaya literatura» vipusk 2, izd. «Muzika» M. 1966.

2. V.Levik «Muzikalnaya literatura» vipusk 1 , M.1987.

9 - mavzu. Jo‘rsiz xor asarlari. (a’kapella) (2 soat)

Reja:

1. Jo‘rsiz xor janrining (a,kapella) tarixi.

2. A.A.Alyabev, A.S.Dargamijskiy, P.I.Chaykovskiy, S.I.Taneev, A.G.Rubinshtein, N.A.Rimskiy –Korsakov, A.D.Kastalskiy a,kapella asarlari).

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipusk 2 Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd. «Muzika» M.1969.

2. L.S.Tretyakova «Russkaya muzika 19 veka» M. Izd. «Prosvesheniye» 1987.

20 asr rus kompozitorlar ijodida jo‘rsiz xor asarlar (a’kapella)

A’kapella janrining tarixiy ahamiyati va xor san’ati ravnaqiga ta’siri. Asarlarning asosiy mazmunini – vatanparvarlik, baynalmilallik, tabiat va inson olami kechikmalarini kuylashdan iborat bo‘lib, xor fakturasini sermazmunligi, serjilo garmoniyasi, shaklini turli – tumanligi, badiiy obrazni to‘laqonli yoritilishi bilan muhimdir

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. Russkaya xorovaya literatura. Vipuski 1, 2. Pod redaktsiyey S.V.Popova. Izd.»Muzika» M.1969,1982.
2. V.Ilin «Ocherki istorii russkoy xorovoy literaturi» M.Izd. «Kompozitor» 1985.

10–mavzu. Ulug‘ rus kompozitorlari P.I.Chaykovskiy va S.V.Raxmaninovning xor ijodiyoti. P.I.Chakovskiy – kantata va xor asarlari (2 soat)

Reja:

1. P.I.Chaykovskiyning “Moskva kantatasi”
2. S.V.Raxmaninov xor uchun yaratgan asarlari.
3. Ushbu asarlarning professional xor jamoalar dasturlaridan o‘rin olishi.

Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. P.P.Levando «Duxovnoye» i «svetskoye» v xorovoy muzike P.I.Chaykovskogo. L.1980.
2. A.M.Vixanskaya «Istoriko–patrioticheskaya tema v kantatax P.I.Chaykovskogo M. 1985.
3. O.I.Sokolova «Xorovie i vokalno – simfonicheskiye proizvedeniya S.V. Raxmaninova» M.1963.
4. O.I.Sokolova «Sergey V.Raxmaninov» 3 izdaniye, M.»Muzika»,1987.
5. A.Solovtsov «S.V.Raxmaninov»,2 –e izdaniye, M.1969.

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular.

Predmetning maqsadi va vazifasi

“Xor adabiyoti fanning maqsadi – talabalarga jahon xor adabiyotining eng yaxshi ” namunalariga moslangan bilimlar berish, musiqiy dunyoqarashni kengaytirish, boyitish va olgan bilim va ko‘nikmalarini amalda qo‘llash va singdirish.

Fanning asosiy vazifalari.

Xor adabiyotini keng boy merosining mazmunan, g'oyaviy va badiiy jihatdan zamonaviy asar namunalari asosida talabada:

1. Xor adabiyotining asosiy davrlari, kopozitorlarning xor-vokal ijodidan janr va xor yozuvlarini firklay olish ko'nikmalari.
2. Xor va vokal jamoalarga repertuar tanlash, uni qayta ishlab turli xor jamoalari uchun moslashtirish.
3. Jamoa bilan amalda bu ko'nikma va bilimni qo'llab, havaskor ijrochilarda nozik did, badiiy ijrochilik mahoratini tarbiyalay olish ko'nikmalarini hosil qilishdir.

Mustaqil ishlash mazmuni.

1. Hozirgi davrda xor – musiqasi janrlarida ijod qilayotgan kompozitor faoliyati.

Respublika miqyosida o'tkazilayotgan «O'zbekiston – Vatanim manim» ko'rik tanlovlar, qo'shiq bayramlar va festivallari.

2. M.Burxanov, B.Umidjanov a kapella janrida yozgan asarlarning tahlili.
3. S.Yudakovning yirik shakldagi yozgan asoslari – kantata, syuita, oratoriY.
4. 1990 -2000 yil musiqa drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
5. M.Ashrafiy, Ik. Akbarov yirik shakldagi yaratgan asarlari.
6. T.Sodikov, R.Glierlarning “Layli va Majnun” va “Gulsara” operalaridan xor sahnalari. (qisqa tahlil).
7. M.Ashrafiy “Dilorom” va S.Yudakovning “ Maysaraning ishi” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
8. S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
9. I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti (“Rekviyem” asarining qisqa tahlil).
10. L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
11. P.I.Chaykovskiy «Evgeniy Onegin» va M.P.Musorskiy “Boris Godunov” operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).

12. N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti “Sadko”, “Snegurochka” operalaridan xor sahnalarining o‘rni.

13. D.Shostakovich yozgan 10 poem xor asarlarining tahlili.

14. V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni” va “Pushkinskiy venok” asarlarining qisqa tahlili.

Nazorat uchun savollar (J.N., O.N., Y.N.)

1. Vokal-xor jamoasining maqsad va vazifalari qanday?
2. Vokal-xor jamoasi rahbari qanday qobiliyat egasi bo‘lmog‘i lozim?
3. Rahbar vokal-xor jamoasini tashkil etishning o‘ziga xos xususiyatlari.
4. Rahbar jamoaga o‘rgatilishi lozim bo‘lgan asarni qaysi jihatlariga ahamiyat berib o‘rganib chiqishi talab etiladi?
5. Xor dasturi (repertuari)ni shakllantirishning muhim omillari.
6. Nafas olish yollari va to‘g‘ri nafas olish usuli qanday?
7. Bolalar vokal-xor jamoasini tashkil qilishdagi qiyinchiliklar va uni qanday bartaraf etish mumkin?
8. Bolalar ovozining yosh xususiyatiga qarab jamoada o‘rnini aniqlash?
9. Kichkintoylar xorining tashkiliy masalalari haqida nimalarni bilasiz?
10. Xonandalik ko‘nikmalarini rivojlantirishda e‘tibor qaratish lozim bo‘lgan jihatlarni ayting?
11. Bolalarda ovoz hosil qilish yollari nimalardan iborat?
12. Kichkintoylar xorida qanday ovoz sozlash mashqlaridan foydalaniladi?
13. Qanday intervallarni bilasiz?
14. Bolalar xorida ansamblga erishish va ikki ovozlikka o‘tish yol yoriqlari qanday ahamiyatga ega?
15. Xor jamoasida musiqa savodi qanday o‘rin tutadi?
16. O‘rta yoshdagi bolalar xor jamoasini tashkil etish uslubiyoti nimalardan iborat?
17. Bolalar xorini joylashtirishda nimalarga ahamiyat qaratish lozim?
18. O‘smirlar ovozini rivojlantirishdagi asosiy omillar nimalardan iborat?
19. O‘smirlar xor jamoasida qanday ovoz sozlash mashqlaridan foydalanish mumkin?
20. Xor sozi ustida ishlash va xorda ansamblga erishishdan maqsad nima?
21. Talaffuzni shakllantirish, ovoz xususiyatlarini aniqlash va registrlarni tekislashda nimalarga ahamiyat beriladi?
22. Diksiya nima?
23. Vokal-xor jamoasida qo‘shiq o‘rgatishda nimalarga e‘tibor beriladi?
24. Ko‘povozlikka o‘tish, xorga ton berish va xor turlari deganda nimani tushunasiz?

Glossariy

A kapella - cholgʻu asboblari joʻrligisiz xor boʻlib kuylash

Akkompanement - musiqiy asarga cholgʻu joʻrligi

Annotatsiya - musiqiy asar mazmunining muxtasar bayoni; asarning toʻliq nomi, muallilifi haqidagi qisqacha maʼlumot, asrning musiqiy –nazariy, ijroviy tahlili.

Auftakt - qoʻl bilan ishora qilmoq, birlamchi ogohlantiruvchi qoʻl koʻtarish harakati.

Ayollar xori - ayollar ovozlari: soprano, mezzo-soprano, kontraltodan tarkib topgan xor.

Aralash xor - turli jinsli (erkaklar va ayollar yoki bolalar) ovozlarning qoʻshilishidan tarkib topgan xor jamoasi - odatda soprano, alt, tenor va baslardan iborat.

Diksiya - kuylashda adabiy matnni toʻgʻri (savodli va aniq) talaffuz qilish malakasi.

Dirijer - musiqa asarining jamoaviy ijrosiga (orkestr, xor. ansambl) rahbarlik qiluvchi sanʼatkor.

Dirijerlik - musiqa ijrochilari jamoasi orkestr, xor. ansamblni boshqarish sanʼati; maxsus shaxs- dirijer tomonidan amalga oshiriladi.

Dirijerlik setkasi - taktning metrik tuzilishini dirijerlik qoʻl harakati orqali koʻrsatiladigan sxema (tutashtirilgan kompleks).

Diapazon- hamma ovoz, soz yoki jamoa, xususan, xorning eng pastidan –eng balandigacha boʻlgan tovushlari hajmi.

Divizi(ayitma) - xor partiyalarining ikki va undan ortiq ovozlarga vaqtinchalik boʻlinishi.

Dinamika - tovushlarning sadolanish kuchi bilan bogʻliq boʻlgan jarayon majmui. Musiqaning eng muhim ifoda vositalaridan biri. Dinamik tuslar – forte, piano, krescendo, diminuendo va boshkalar.

Janr - oʻziga xos xususiyatlar majmui bilan belgilanadigan musiqa asarlari turlari.

Joʻr ovoz - koʻp ovozli qoʻshiq asosiy ohangining turi, boshqa ovozlar bilan polifonik munosabatda boʻlishi mumkin.

Intonatsiya - musiqa ijrosida tovush balandligini aniq ifoda etish.

Interval - ikki musiqa tovushi orasidagi balandlik oraligʻi, oʻzaro bogʻlanishi.

Kanon - kuyning barcha ovozlardagi aniq takrorida qat'iy taklidga (imitatsiya) asoslangan polifonik musiqa shakli.

Kapella - xor jamoasi.

Kuy- melodiya – musiqaning asosiy ifoda vositasi.

Tessitura - xonanda ovozinig diapazoniga nisbatan kuy tovushlarining balandlik holati.

Ton berish– dirijer tomonidan ijro etiladigan jo'rsiz asarining

tonaligiga xorni sozlash uchun bir yoki bir necha tovushlarni past ovozda daslabki kuylanishi.

Nafas belgisi – (vergul, yoki “V” belgisi) - barcha vokal asarlar nota yozuvida (xor partitura, partiya)da nafas almashuvi belgisi.

Nafas - kuylash jarayonining muhim qismi, ovoz hosil qilishning asosiy omillaridan, ovozning quvvat manbai.

Partitura - xor, ansambl yoki orkestrga mo'ljallangan musiqa asarining to'liq nota yozuvi .

Repertuar - o'rganiladigan asarlar majmui.

Repetitsiya - mashg'ulot, tayorgarlik, konsert programmasi yoki speklaklni tayyorlashda dirijerning ijrochilar bilan o'tkazadigan tayyorlov mashg'ulotlar.

Ritm(usul) – tovushlarning uzun-qisqaliklari va urg'ularning almashib kelishiga asoslangan musiqiy tushuncha, har bir musiqa asari o'z ritmiga ega bo'ladi.

Solfedjiolash- notalar nomini aytib kuylash; xorda keng qo'llanadi. Xor partiyalarini o'rganish ko'pincha solfedjio bilan boshlanadi.

Tessitura – har qanday cholg'u yoki xonanda ovozinig diapazoniga nisbatan kuy tovushlarinng balandlik holati.

Frazirovka - musiqiy asar ijrosida ma'noli etib ko'rsatish ifodasi.

Fermata – tovush, ma'lum akkord yoki pauzani cho'zish belgisi.

Xor – ayrim ibora, jummalarni aniq va vokal asarlarni cholg'ular jo'rligida yoki jo'rsiz (a kapella) ijro etadigan xonandalar jamoasi.

Xor partiyasi- diapazoni deyarli bir xil va tembri bir- biriga yaqin ovozlarga ega bo'lgan xor xonandalari guruxi.

Shtrix –torli asboblarda tovush chikarish xor ijrochiligi va dirijyorlikda ham ko‘llaniladi. Asosiy usullari legato, stakkato, non legato, markatto va boshkalar.

Qo‘shiq – vokal musiqaning keng tarqalgan janri unda musiqiy - she’riy mazmun uyg‘unlashadi.

Erkaklar xori- erkaklar ovozi tenor, bariton va baslardan iborat bo‘lgan xor

Referat mavzulari

1. S.Yudakovning yirik shakldagi asarlari – kantata, syuita, oratoriY.
2. 1990 -2010 yillarda musiqali drama va komediya janrida yaratilgan asarlar
3. M.Ashrafiy, Ik. Akbarovning yirik shakldagi asarlari.
- 4.T.Sodikov, R.Gliyerlarning “Layli va Majnun” va “Gulsara” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
5. M.Ashrafiy “Dilorom” va S.Yudakovning “ Maysaraning ishi” operalaridan xor sahnalari (qisqa tahlil).
6. S.Lappo, Dj. Palestrina, D.Depre xor ijodiyoti.
7. I.S.Bax xor asarlari, V.A. Motsart va Dj.Verdi xor ijodiyoti (“Rekviyem” asarining qisqa tahlil).
8. L.V.Betxovenning xor uchun asarlari.
9. P.I.Chaykovskiy «Yevgeniy Onegin” va M.P.Musorskiy “Boris Godunov” operalaridan xor sahnalar (qisqa tahlil).
10. N.A.Rimskiy-Korsakovning opera – xor ijodiyoti. “Sadko”, “Snegurochka” operalarida xor sahnalarining o‘rni.
11. D.Shostakovich yozgan”10 poem” xor asarining tahlili.
12. V.Salmanov xor asarlari va G.V.Sviridov «Kurskiye pesni” va “Pushkinskiy venok” asarlarining qisqa tahlili.
13. Havaskor xor jamoalari bilan ishlashning badiiy- tarbiyaviy ahamiyati.
14. Bola ovozi rivojining yosh xususiyatlari.
15. Kichik yoshdagi bolalarga qo‘shiq o‘rgatish metodlari.
16. Mutatsiya davri va unda qo‘shiq ustida ishlash muammolari.

17. Vokal-xor malakalari va ularning ifodaviylik ahamiyati.
18. O'smirlar xorida repertuar ustida ishlash vazifalari.
19. Xorda soz ustida ishlash metodlari.
20. O'zbekistonda professional va havaskorlik xor jamoalari faoliyati.
21. Vokal-xor mashqlari ustida ishlash xususiyatlari.

Adabiyotlar ro'yxati

Darslik va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

1. Shamina D "Rabota s samodeyatelnimi xorovimi kollektivami" Izd. «Muzika» M.1985
2. Ro'ziyev SH.. «Xorshunoslik» G'.G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, Toshkent 1987 yil.
3. Sharafiyeva N. «Xorshunoslik» .G'.G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, Toshkent, 1987yil
4. "Istoriya vokalnogo i xorovogo ispolnitelstva v uzbekistane" (sb-k statey) Izd. "Literatura i iskusstvo" im. G.Gulyama 1991
5. Ro'ziyev SH. «Havaskorlik xori bilan ishlash uslubiyoti», "Yozuvchi" nashriyoti, Toshkent 1993 yil
6. Mirzayev Q,M.M.To'rayeva «Kichik bolalar xori bilan ishlash uslubiyoti».Toshkent, 2000y.
7. Baxritdinova N.«O'zbekiston bolalar xor madaniyati» T., 2002
8. Jabbarov.A «O'zbekiston bastakori va musiqashunoslari» T., 2004 y.
9. Sharafiyeva N «Xor sinfi» Musiqqa 2005 y.
10. Pekker B.«O'zbek operasi» Moskva 1963 y.
11. Valenkov S., An Vinejnev,T.YE.Xublarov. «Havaskor xor jamoasi". T. 1972
12. Sokolov V. "Rabota s detskim xorom" Izd. "Muzika" M.1981
13. Sokolov. V. "Rabota s xorom" Izd. "Muzika" M.1983
14. Jumayeva L.X., Baxritdinova N.A «O'zbek xor adabiyoti» , T.,1987 y.